

VAKOK VILÁGA

A VAKOK ÉS GYENGÉNLTŐK
ORSZÁGOS SZÖVETSÉGÉNEK
FOLYÓIRATA

ELŐFIZETHETŐ
A MEGYEI SZERVEKNÉL
ÉS A VAKOK
ÉS GYENGÉNLTŐK
ORSZÁGOS SZÖVETSÉGÉNEK
KIADÓHIVATALÁNÁL:
BUDAPEST XIV., MÁJUS 1. ÚT 47.
TELEFON: 210-440

XLVI. évfolyam
1985 * 11. szám

I. Braille

1-550 dk

HENTSCHEL
1985. IX 30.

LAK ISTVÁN

Elnökségi ülés

Szövetségünk Központi Elnöksége 1985. szeptember 19-én ülést tartott. Jelen voltak: Dr. Jáksó László elnök, dr. Bódi István főtitkár, Barna Zoltán, Csengeri József, Erhartné dr. Molnár Katalin, Gerdelics Ferenc, Kiss Sándor, Lak István, Nagy Ernő, Pinviczki György, dr. Szabó Károly, dr. Szél Lajos elnökségi tagok, dr. Molnár Antal elnökségi póttag, Daru Gerőné hivatalvezető-helyettes és Pálffy Lászlóné párttitkár, valamint az első napirendi pont tárgyalásakor Sallai Imréné előadó, a Békés megyei szervezet instruktora.

Dr. Jáksó László ismertette a napirendi pontokat. Ezek között elsőként beszámoló hangzott el a vakok és gyengénlátók Békés megyei szervezetének tevékenységéről. Az ott folyó munkáról Vantara András a megyei szervezet titkára számolt be. Nagyon sok segítséget kapnak a központtól, a tanácsoktól, a társadalmi szervektől. Kilenc tagú elnökségük munkaterv szerint dolgozik, amely mindenre kiterjed. Nagy súlyt fektetnek a családlátogatásra. Ezeken vizsgálják a felkeresettek szociális helyzetét, körültekintően döntenek, hogy miben tudnak segíteni a nehéz helyzetben lévőknek.

A megyében hét körzeti csoport működik: Békéscsabán, Gyomaendrődön, Meggyesegyházán, Orosházán, Sarkadon, Szarvason és Szeghalomban. Egy-egy körzeti csoport élén öttagú vezetőség áll. Ezek már

valamennyi helyen megtartották az évi taggyűléseiket. Mindenütt megemlékeztek hazánk felszabadulásának negyvenedik évfordulójáról. A gyűlések foglalkoztak a körzeti csoportok munkájával és vakügyi kérdésekkel. A megyei szervezet taggyűlésein a körzeti csoportokat 46 küldött képviseli. A megyei szervezet elnöksége évente egy alkalommal tart elnökségi ülést. Békés megyében 1200 ember kapja a vakok személyi járadékát. Ezek közül a szervezetnek 1088 sorstárs a tagja.

A vezetőség segíti a munkavállalókat az elhelyezkedésben. Telefonalközpont-kezelők kiképzése is folyik a megyében. A megye területén 108 tagtárs dolgozik különböző munkahelyeken.

A megyei szervezet kultúrcsoportja hetenként kétszer tart próbát. Az együttes taggyűléseken, rendezvényeken, továbbá szociális otthonokban, öregek napközi otthonaiban is szerepel.

Természetjáró csoportjuk két nagyobb kirándulást is szervezett, a Szeghalomhoz tartozó Várhelyre és Erdélyben Szovátn is jártak. A megyében felkutatják a látássérült kisgyermeket és azokat a megfelelő iskolákba irányítják. A gyógy-masször tanfolyamot több fiatal is elvégezte már Békésben. A felnőtt korban megvakultak vagy a látásukat részben elvesztett személyek közül többen elvégezték Budapesten a VERCS tanfolyamát. A megyé-

ből 20 személy üdült a felújított boglárlellel üdülőben és tizenegyen SZOT üdülőben pihentek.

A megyei szervezet részvesz a meghirdetett felszabadulási munkaversenyben. Az írásos beszámolóhoz a titkár szóbeli kiegészítést fűzött. Többek között elmondta, hogy a tagság körében nagyon sok az idős ember, közülük magas az elhalálozók száma. Viszonylag kevés a fiatal belépők száma, így a taglétszám lassan csökken. A körzeti csoportok nagyon szépen dolgoznak. Közülük is kiemelkedik az orosházi és a szeghalmi, e két körzetben havonta tartanak rendezvényeket.

Ezután kérdések, kiegészítések hangzottak el. A testület széleskörben megvitatta a nagyon jól felépített beszámolót, amely konkrét, eredményes munkáról szólt. Végezetül a testület egyhangú döntéssel jegyzőkönyvi dicséretben részesítette a szervezet elnökségének munkáját. Dr. Jáksó László összefoglalójában méltatta az 1954 óta önálló megyei szervezet munkáját, amelyet attól az évtől kezdve Vantara András irányít. Majd az elnökség a beszámolót elfogadta.

A második napirendi pontban Pálffy Lászlóné, a stúdió vezetője, számolt be munkájukról. E téma tárgyalásakor jelen volt Kovács Gusztávné is a hangoskönyvtár vezetője. A stúdió jelenlegi és további munkájához szükséges a hangoskönyvtár többirányú fejlesztése. A könyvtárban már van politikai folyóirat, amelynek mellékletét is elkészítették.

A Könyvkijelölő Bizottság munkáját a jövőben segíteni fogja ajánlataival a Könyvtárak Módszertani Központja. A hangoskönyvek szállításánál jobb csomagolási rendszerre kell áttérni.

A stúdióban ez év eleje óta dolgozik Auervek Imre, így most hárman végzik a munkát. A beszámolási időszak alatt 111 mű készült el, ezt 1480 óra alatt olvasták fel. A hangoskönyvtár részére 4186 órában másoltak kazettát, orsóra pedig 237 órát vettek fel. Ezeket a számokat hárommal kell beszorozni, mivel a művek három példányban készülnek. Az orsómásolás mennyisége elmarad a tervezettől, ezt részben az elavult másológép többszöri meghibásodása okozta. A jövőben a könyvtár külön jegyzi az orsós- és kazettasművek kölcsönzését, azért hogy megfigyelhessék, e két fajta felvettelt milyen arányban igénylik az olvasók. Ilyen felmérés már ez évben is történt, például április hónapban 150 olvasó 527 művet kölcsönzött 8038 kazettán és 486 orsón.

Az anyaszalagok felújítása lassan halad. A rádiótól kapott anyagok szabványosítása és könyvtárba helyezése is akadozik. Mindkét munka nagyon időigényes és körültekintő figyelmet kíván. Sikerült új felolvasókat találni. A festés okozta lemaradást igyekeznek pótolni. A beszámoló után vita következett. A felszólalók közül többen is hangsúlyozták a szakszerű könyvtári munka fontosságát. Biztosítani kell az anyagi és tárgyi feltételeket. A stúdió és a hangoskönyvtár a

jövőben képezzen egy szerves egységet. Az olvasók érdekében nagyon fontos egy új katalógus elkészítése. Többen is foglalkoztak a kazettás és a szalagoskönyvek arányával.

A vita közben elhangzott kérdésekre a stúdió vezetője válaszolt.

A harmadik napirendi pontban bejelentések következtek. Egyebek között tapasztalatok, észrevételek, bejelentések hangzottak el a boglárlellel üdültetésre vonatkozólag, melyek hiányosságot, hibát tártak fel a felújított üdülővel és a személyzettel kapcsolatban. Ezeket a kérdéseket az Üdültetési és Ellenőrző Bizottság meg fog-

ja vizsgálni és a szükséges intézkedéseket időben megteszi.

A szövetség tiszteletbeli tag-ságára javasolt személyek közül a következőket fogadta el a testület: Dr. Szegedy Tamásné, az Egészségügyi Minisztérium Szociálpolitikai Főosztályának vezetője; Dr. Halmi Róbert ezredes, a Magyar Népköztársaság Térképészeti Intézetének parancsnoka; Fehér György mérnök alezredes, a Magyar Néphadsereg Térképészeti Intézetének munkatársa; Végh Sándor rendőrőrnagy, az OK-BT Közlekedési Szakbizottságának titkára.

Az ülés az elnök zárszavával ért véget.

DARU GERŐNÉ

Egy kettős évforduló alkalmából

A Szövetség budapesti Székházának oromzatán egy, az épület többi ornamentikájához szépen illeszkedő évszám „1905” adja tudtul a szemlélőknek, hogy a Lechner Ödön által tervezett épület éppen nyolcvan éves.

Az újságolvasó, kiállításlátogató közönség pedig néhány emlékező, sőt szellemet felidéző írásból és az Országos Műemléki Felügyelőség emlékkiállításából arról értesülhet, hogy 140 éve született Lechner Ödön a magyar formanyelv hirdetője és — a maga korszakában — megvalósítója.

Már a kettős évforduló előtt, a múlt év őszén döbbsentem rá, hogy milyen keveset is tudunk Lechner életéről, munkásságáról mi, az egyik késői alkotá-

sának lakói. Történt akkor ugyanis, hogy látogatást tett házunkban Kisho Kurokawa úr a világhírű japán építész, az építésügyi miniszter személyes vendégeként jött Magyarországra. Japán forgatócsoport kísérte őt, hogy — mint beszélgetésünk során megtudtam — egy hosszabb, hazánkat ismerető, idegenforgalmi szempontból is felhasználható ismertető filmet készítsenek.

A japán építész házunkat a legapróbb részletekig ismerte, mielőtt ide belépett volna. Lenyűgöző határozottsággal adta meg instrukcióit a forgatócsoport vezetőjének, hívta fel figyelmét a hall és a lépcsőház rejtettebb szépségeire. Távozása előtt néhány sort írt japán és angol nyelven emlékköny-

vünkbe; nagy élményt jelentett számára házunk megtekintése, de különösen az, hogy jelenlegi rendeltetése humanitárius, rehabilitációs célokat szolgál.

Ezen rövid kitérés sem ötlet- vagy véletlenszerű, hiszen Lechner, amikor a magyar építészeti formanyelvet kereste, gyakran tekintett Kelet felé, és vallotta, hogy Magyarország kapocs Kelet és Nyugat között, mely tétel azóta is több sikon és számos vonatkozásban beigazolódott.

Ma Lechner Ödön emléke és munkássága igen eleven és valós módon tárulhat elénk; hiszen kiterjedt családjának leszármazottai, mesterségbeli követői szívesen és szakavatottan vallanak róla...

— 1845-ben Budapesten született nagypolgári családban, ahol — bár az édesanya osztrák származású volt — magyarul beszéltek, életformában és esztétikában sajátosan érezték és élték azt, ami magyar volt.

Szeretett tanulni és megszerette, megtanulta a hazafiságot is. A családban és a hozzájuk csatlakozó baráti körben bőven volt művészi hajlam, fantázia és az élet élésének nagyvonalú felfogása és gyakorlása. — A középiskola elvégzése után a pesti József Műegyetemen tanult, majd tanulmányait Berlinben folytatta, majd 1868-ban visszatért Pestre.

Pályájának első szakasza 1869-től 1875-ig tart, amire az itáliai reneszánsz formavilágából táplálkozó eklektika a jellemző. Ebben az időszakban főképpen bérházakat tervez, épít, — és első díjat nyer egy pályázaton. Ennek a korszak-

nak a betetőzése a hangulatos városligeti korcsolyacsarnok.

Feleségének Primayer Irmának 1874-ben bekövetkezett halála új irányt szab életének és pályájának; Párizsba megy, ahol kastélyok restaurálásával tölt el 3 évet, mely idő alatt 30 kastélyt restaurál. A franciaországi évek jelentős hatással voltak munkásságának következő időszakára; amikor is a magánházak mellett egyre inkább rendszeresül a megbízás középületek építésére; pl: a kecskeméti huszárlaktanya, a nagybecskereki megyeszékháza, két iskola Zomborban, a MÁV Nyugdíjintézet bérháza és még több alkotás.

1889-ben Zsolnay Vilmossal Angliába utazik, mely utazás során figyelmét egyértelműen Kelet felé irányítja és megnyitja következő időszakát, amelyben igen jelentős alkotások születtek, többek között a Magyar Királyi Kereskedelmi Múzeum, az Iparművészeti Múzeum, a kőbányai Szent László templom.

Sajnos, gyakori kudarcok is érik, pályázatait háttérbe sorítják, késleltetve, vagy egyáltalán nem kap megbízásokat. Az 1900-as évektől rendszeresen együtt dolgozik fiatal építészekkel, számos követője lesz és mindezek ellenére kudarcok sora éri.

Ezekben az években épült az akkori Hermina úti Sipeki Balázs villa is — ma a Szövetség székháza. Ezt a villát tartják a leginkább szecessziós alkotásának, Komor Marcell és Jakab Dezső építészekkel együtt építette. Itt jelenik meg először a

felületkitöltő, vakolatba mélyített diszító motívum.

Életének és munkásságának utolsó évtizedére a kisebb megbízások, a hivatalos szervek részéről a mellőzöttség jellemző, a különböző intrikák sem kímélik.

1914-ben hunyt el, a nemzet halottjaként temették el, hívei, barátai a megemlékezés áldozataként is meggyászolták.

Miben látja nagyságát ma az utókor?

Nemzeti, sajátosan magyar formanyelvű építészetre törekedett, mely tiltakozás volt a németesítés ellen. Elindította a szecesszió forradalmát, a népművészet és a természet felé fordult. Világosan látta az iparosodással, a kapitalizálódással járó veszélyeket; az uniformizálódás, a sematizmus zsákutcait, a környezetszennyeződés káros hatását az épületekre. Hirdette, hogy a képzőművészek útján tudjuk kultúránkat a világnak megmutatni, és a nemzetközi világverseny a nemzeti munka fokozását írja elő.

— Sok szó esik manapság az értékek megtartásáról, ezt tesszük a gyakorlatban, amikor elvégeztetjük teljesen a Székház külső és belső felújítását. A felújítást — amennyiben pénzügyi fedezetünk lesz — parkrendezés követi majd a jövő évben. Képeslevelezőlapunkat és jövő évi kártyanaptárunkat a villa képe díszíti majd, közreadva azt, ami a Lechneri életműből közvetlenül a mi birtokunkba jutott.

Megyei szervezeteink életéből

A MAKÓIAK KIRÁNDULÁSA ÓPUSZTASZERRE

A vakok és gyengénlátók Csongrád megyei Szervezete Makói Körzeti Csoportjának tagjai, köztük a helyi néprajzi klubhoz tartozók is augusztus 24-én kiránduláson vettek részt. Csatlakoztak hozzájuk az őket patronáló makói Kun Béla Általános Iskola hagyományápoló szakkörének képviselői is.

Az autóbusz korán reggel az Egészségügyi Klubközpont elől indult Szőregen. Szegeden keresztül érkezünk meg Ópusztaszerre.

Kirándulásunk időpontját úgy választottuk meg, hogy az ünnepélyes legyen. Megemlékeztünk alkotmányunk születésnapjáról, és az újkönyér ünnepéről. Célunk az volt, hogy megismerkedjünk azzal a helyszínnel, ahol az első és „második honfoglalás” igen fontos mozzanata zajlott le. E kettős történelmi esemény a vérszerződés és a földosztás volt. Anonymus krónikája és a feltárások szerint Pusztaszer (régén Sövényháza) határában, Ópusztaszeren kötötte meg a hét honfoglaló vezér a vérszerződést. Itt tartották az első törvényező országgyűlést. E helyen a millenium (1896) évében emelték az Árpád-émlékművet. Ennek közelében kezdődött meg 1945 tavaszán a földosztás, amelyet második honfoglalásnak szoktak nevezni. A kettős történelmi esemény színhelyén Ópusztaszeren Történelmi Nem-

zeti Emlékparkot hoztak létre. E park kialakítását Erdei Ferenc (1910–1971) a kiváló tudós, agrárközgazdász író, miniszter javlatára egy bizottság határozta el. E helyen a történelmi emlékek mellett különböző vidékek tanyáiból, községeiből származó tájházakat, műhelyeket állítottak fel rendezési tárgyakkal együtt. E gyűjtemény gyarapítása állandóan folyik.

A Történelmi Nemzeti Emlékparkba a Szeged-kapun át mentünk be. Elénk tárult Tóth Valéria, iparművész csodálatos ihletésű rézdomborműve. E remek alkotáson a nemlátók jól kitapinthatták az érzékelhető ábrákat: a kenyeret, az özet, a gímet és a búzakoszorút. Később megkostoltuk az Árpád-kútja nagyon jó vizét. Majd a monostorromokat jártuk körbe. Ezután a mártélyi halásztanyánál felidéztek a régi halászati emlékeket. Innen a racka juhok akoljához vezetett útunk. Ott Baranyi Sándorné klubtag mesélt a suba készítéséről és egyéb szűcsmesterségbeli munkáról, amelyet maga is végzett valaha. A szegedi tanyát élővé tette az ólban rőfögő anyakoca és az udvaron szaladgáló, nevelkedő csirkék látványa. Megilletődéssel léptük át a tanyai iskola küszöbét, szívtuk magunkba annak levegőjét, felidéztek a régi kisiskolás emlékeket. Nagy meglepetésünkre örömmel találtuk meg a falitáblán patronáló iskolánk új szárnyépületének fényképét, s

a benne folyó munkáról készült fotókat. Majd megnéztük a mint külön érdekességet a szentesi tanya kerek ólját, s csongrádi halászházat is. Bekukkantottunk mindenhová, amerre csak jártunk. A vásárhelyi tanyai körben méltattuk az indokolatlanul megszüntetett lebontott tanyai köröknek e települési forma lakossága körében betöltött kulturális jelentőségét, szerepét. A kovács-, bognár- és szíjgyártó műhely megtekintése után a kocsik és fogatoltjárművek múzeumát néztük meg. Ezután érkezünk „haza” s tértünk be a makói hagymás parasztházba, ahol a látottakról egy külön beszámolót lehetne írni. Valamennyi eszköz, szerszám ismerős volt, még Diós Sándor bácsi kocsi-táblája is. E tábla a kocsi bal oldalán volt elhelyezve, amelyre a gazda nevét, címét írták fel jól látható betűkkel. Jó érzés volt látni a kirándulók örömet, ragaszkodását a házhoz, amely a „miénk” makóiaké. Legtöbbször ilyen és ehhez hasonló házban éltük le életünk nagy részét. A látott eszközök, szerszámok ismerősek, hiszen ezekkel szinte valamennyien dolgoztunk, néhányan még ma is használják őket. Mindenki be akarta írni nevét az emlékönyvbe, amely már sajnos akkorra betelt. Benéztünk az új szatócsholtba, és a pékműhelybe. Megtekintettük a tűzoltószertárat, a most épülő szélmalmost, erdőgazdasági gépgyűjteményt, ezek között a gözeke „bikáját”.

Melegen süttött, perzselt a késő nyári nap, ennek ellenére mindenki örömmel nyugtázta,

Életem értelme

Aszódi László Antal sorozata

Mottó:

„Ne légy szeles,
bár munkádon más keres
dolgozni csak pontosan, szépen
Ahogy a csillag megy az égen
Úgy érdemes...”

(József Attila)

Hogy nem véletlenül választottam sorozatom bemutatkozó írásának mottójaként a fenti idézetet, az remélem, hogy kiderül majd a következő sorokból.

Persze azt nem ígérem meg, hogy elfogulatlan leszek, nem is tehetném meg, hiszen akkor el kellene felejtennem, hogy hosszú évek óta ismerem Pinviczki Györgyöt, a mások problémái iránt mindig is fogékony

hogy ilyen sok mindent láttunk, hallottunk ebben az értékes szabadtéri múzeumban. Az ópusztaszeri látogatás után Kisteleken ebédeltünk. Hazafelé Szegeden megtekintettük az Alsóvárosi, majd a Fogadalmi templomot. Végül Újszegeden a fűvészkertben jártunk.

Estére járt már az idő, amikor hazaértünk Makóra. Az autóbust a FÉG makói gyárának igazgatósága díjmentesen bocsátotta az utazók rendelkezésére. Ezúton is köszönetet mondunk Balogh Istvánnak az említett üzem igazgatójának, továbbá Lévai Péter gépkocsi-vezetőnek és mindazoknak, akik elősegítették ezt a szép, gazdag, tartalmas kirándulást.

Rácz Sándor

segítőképz, emberséges embert ...

Szövetségünk budapesti székházában, egy irodába húzódtunk félre a kíváncsi tekintetek és fülek elől, hogy zavartalanul beszélhessünk olyan dolgokról is, amikre ritkán kérdeznek rá az ember életében...

Hát hadd kezdjem Pinviczki Györgyről elmondani, leírni mindazt, ami az ő életének értelmét adja

Tószegen, a Tisza mentén született 1935-ben gazdálkodó családban. Szülei életútja a felszabadulás után kettévált, s őt és öccsét édesanyjuk egyedül nevelte, míg a két fiú kenyérkereső nem lett. Közben született egy féltestvérük, aki tíz évvel fiatalabb volt náluk, hát a gondok csak tovább szaporodtak. A három fiú édesanyja egy nagyvállalat főszakácsaként dolgozott nyugdíjazásáig, majd Szolnokon lakott, míg 1979-ben végleg eltávozott a családból, nagy úrt és gyászt hagyva maga után.

Pinviczki György a Vakok Általános Iskolájában és Nevelőotthonában végezte el a nyolc osztályt, majd 1953-ban állt először munkába az Építőgép Kölcsönző és Javító Vállalatnál mint telefonközpont-kezelő.

A Fővárosi Kéfe- és Seprőgyártó Vállalathoz 55-ben ment át, ahol betanított kefekötőként kezdte, majd elég hamar szakvizsgát tett. Precízen, felelősséggel dolgozott már akkor is, ezt bizonyítja több vállalati kitüntetés, oklevél, s az, hogy 1960-ban megkapta a Könnyűipar Kiváló Dolgozója kitüntetést. Azonban nem temetkezett bele a munkába, szükségét érezte, hogy a mozgalmi életbe is bekapcsolódjon a kenyérkereső foglalatosság mellett. Már 1956 előtt tagja volt a DISZ-nek, majd 57 elején, amikor újjá szerveződött a Kommunista Ifjúsági Szövetség, a munkahelyi alapszervezet alapító tagjaként tevékenykedett, főleg szervezési és kulturmunkában jeleskedett.

Időközben magánéletében is döntő változás következett be, mert 58-ban megnősült, s még abban az esztendőben OTP-kölcsönnel, szülők, rokonok segítségével családi ház építésébe fogott. Két szép egészséges gyermek született a frigyből, György hatvanban, Zsuzsanna hatvanegyben látta meg a világot. Érthetően növekedett a felelősség, a gond a gyerekek jövetelével, de hát miért éppen náluk lett volna másképpen, mint a többi családnál. Ma már régen áll Budapesten a negyedik kerületben a szép családi ház...

Innen hadd kanyarodjam vissza 1962-ig, amikor Pinviczki György az Egészségügyi Minisztérium telefonközpontkezelője lesz, s ott dolgozik 1977-ig. Közben 74 április elsejétől mellékállásban a szövetség Budapesti és Pest megyei Szerve-

zetének titkári teendőit is ellátja, de már korábban is több cikluson keresztül volt a szövetség országos elnökségének a tagja. Igaz, 58 és 69 között sokat maradt távol a közösségi élettől, mert az otthonalapítás, a lakásépítés minden szabadidejét elvette. De 69-ben dr. Körner György, a szövetség akkori főtitkárának megkeresésére újból bekapcsolódott a közösségi életbe, elvállalt a budapesti szervezet elnökségében egy funkciót. Az elnökségben ismét kultúrmunkával bízták meg, amihez mint mondta Pinvizcki György, sikerült mindig megfelelő partnereket találnia, így tudták a fölmerülő nehézségeket áthidalni.

1977. szeptember elsejével, Pinvizcki György, a legnagyobb megyei szervezet főállású titkára lett. Erre az időre így emlékezett:

— Soha nem tartozott munkakörömhöz az íróasztal, mindig is mozgékonyabbnak tartottam magam. Nos, ekkor mégis meg kellett barátkoznom a gondolattal, hogy olykor az íróasztal mögött kell maradnom, s onnan irányítani.

Bizony nem volt egyszerű feladat, hiszen teljesen új gárdát kellett szervezni, olyan munkatársakat gyűjteni magam köré, akikkel egy kiváló kollektívát alakíthattam ki. Az eddigieknél sokkal behatóbban kellett tanulmányoznom sorstársaim életkörülményeit, állapotukból adódó hátrányos helyzetüket, így többet tudtuk tenni, ha gondjaik megoldásának legjobb módját kerestük.

Ma már elmondhatom, hogy jó kapcsolatokat sikerült kiala-

kítani a különböző szintű politikai, társadalmi, államigazgatási és tömegszervezetekkel. A kívülálló szervek mindig szívesen nyújtanak segítséget munkánkhoz.

Szövetségünk Központi Elnöksége felterjesztése nyomán Pinvizcki Györgynek, a Budapesti és Pest megyei Szervezet titkárának addigi tevékenységét 1983-ban a Munka Érdemrend bronz fokozatával ismerték el. E magas kitüntetést felémelve a következőket jelentette ki Pinvizcki György:

— A Munka Érdemrend bronz fokozata nem csupán az én munkámnak az elismerése volt, hanem rajtam keresztül a megyei szervezet kollektívája is kapta, mert lelkiismeretesen, hozzáértően tettem dolgát.

Természetesen, ha már egy hosszú beszélgetésbe elegyedtem Pinvizcki Györggyel, nem hagyhattam ki a lehetőséget, a Budapesti és Pest megyei Szervezet munkájáról, terveiről, gondjairól is kérdezgettem.

— Mi az ötéves terv szerint dolgozunk. Most az egyik legfontosabb feladatunk a zenekar, az énekkar, a színjátszó-csoport utánpótlásának megteremtése. Sajnos erősen hiányoznak a lelkes társadalmi munkások ezen a területen is, főleg a fiatalok, hogy kiálljanak a pódiumra, a színpadra a zenekarral, az énekkarral, vagy a színjátszó csoportban, hogy ők maguk bizonyítsák be; a látássérült emberek érnek, tudnak annyit, mint bárki más! Ez önbecsülésüket is erősítené! Nekünk magunknak kell demonstrálni a társadalmi egyenrangúságot! — tolmácsolta

nagy átéléssel Pinvizcki György a szövetség vezetőségének elvárásait, és saját elképzeléseit.

Majd arról beszélgettünk, hogy amióta betölti a megyei szervezetben a titkári tisztelet, mennyit változtak a munkafeltételek.

— Sokat változtak a feltételek. Például a zenekar hangszerállománya állandóan bővül, a karbantartás is megoldott. Az együttesek ma már nem tarkabarka civil ruhában lépnek fel, hanem formaruhában állnak ki a színpadra.

Nagyon lényeges, hogy mind több családlátogatás, azaz környezettanulmány révén mérjük fel, hogy mire van leginkább szüksége a tagtársaknak. Sajnos a munkába állítást megelőző elmélyült kutatásokra egyelőre nem tudunk vállalkozni, így a meglévő munkahelyeket igyekszünk kihasználni. Nem tudunk foglalkozni a tagtársak utógondozásával sem. Főleg a fiatalok esetében lenne lényeges, hogy legalább öt évenként utána nézzünk, miként tudtak beilleszkedni környezetükbe, tudnak-e teljes értékű munkát végezni. Az ilyen jellegű megkeresések manapság csak spontán beszélgetések révén lehetségesek. De fogunk tudni változtatni ezen a helyzeten, amint a megyei szervezet létszáma kiegészül a most még gyesen lévő kolleginákkal. Akkor lesz, aki a ma hiányzó utógondozást elvégezze — sorolta a megyei titkár az újabb tényeket, megoldásra váró feladatokat. S arra a kérdésemre, hogy mi a szövetség tagságának legnagyobb gondja, el-

mondta, hogy a megélhetés megteremtése, és a fiatalok családalapítása. Azoknál az idős embereknél, akik már leélték idejük javát, s akkor lett probléma a látásukkal, a megváltozott életfeltétel, életritmus a legsúlyosabb, és legnehezebben elfogadható körülmény. Ezeknek az idős embereknek a megváltoztathatatlan tények elfogadásában, az új életformába való beilleszkedésben kellene és lehetne többet segíteni.

Azoknak a sorstársaknak a foglalkoztatása, akik látó korukban magasan kvalifikált szakemberek voltak — mérnökök, orvosok, gyógyszerészek —, nemcsak hazánkban, hanem külföldön is gond.

Azért szerencsére, a sok nem után biztató hírral is szolgált Pinviczki György, hivatkozva az eddigi jó példákra, hogy hazánk számítógép programja nagy távlatokat nyit meg a látássérült emberek előtt. Hiszen a számítógépprogramozó-képzés évtizednél is régebben elkezdődött, s ennek van már olyan jó kialakult gyakorlata, iskolája, hogy a látó korukban magas szakmai szinten dolgozóknak biztos megélhetést adhat a közeljövőben.

Nos, ennyi azt hiszem elég is ahhoz, hogy a sorozat címében rejtőző kérdésre megkapjuk a választ, mi Pinviczki György életének az értelme...

— A család. Gyermekeimet látni fejlődni. S a munka, ami elválaszthatatlan létemtől, mert az kenyérkereset is, és kapcsolat, kapocs a társadalomhoz, sorstársaimhoz. De azt is szeretném még elmondani, hogy munkámat, közéleti tevés-

kenységemet csak úgy tudtam megfelelően ellátni, hogy feleségem, bár nemlátó, példás családanyaként gondoskodott valamennyiünkről, s amikor elszólított otthonomból a kötelesség, nagy türelemmel és megértéssel vállalta egyedül a

terheket, biztatott, jóban, rosszban kitartott mellettem. Ezek után már csak igazán rajtam, és kitűnő közvetlen munkatársaimon múlt, hogy mit tudunk tenni lehetőségeinken belül sorstársainkért! — mondta végezetül Pinviczki György.

A Zarkaházi kastély és környezetének rövid története

Szombathely városközpontjától a neoklasszikus és szecessziós hangulatú Köztársaság tértől, közismertebb nevén a Fő tértől kiindulva körülbelül 5 km távolságra, délkeleti irányban a 87-es főútvonal közelében helyezkedik el a Zarkaházi kastély. A rumi országutat nyílegyenes utca köti össze az épülettel. A felszabadulás előtt az út két oldalán évszázados védett fasor szegélyezte, — ami kipusztult — ma családi házak övezik. Az utcát Paál Lászlóról, a híres tájfestőről, a barbizóni iskola követőjéről nevezték el. A kuriát az ősi Zar-

ka család birtokán 1787—88-ban Szily János építette, az osztrák származású Hefele Menyhért tervei alapján, mely nyári rezidenciájául szolgált. A kastélyhoz majorok és földbirtok is tartozott, mely a püspök magánvagyonát képezte.

Szily János Szombathely első püspöke, a Sopron megyei Felsőszoporán született 1735. augusztus 29-én. Teológiát Rómában tanult. Hazatérése után Zichy Ferenc gróf győri püspök udvari papja, majd 29 éves korában székesegyházi kanonok lett. Részt vett a győri székesegyház újjáépítési munkáiban.

Itt ismerkedett meg a kor híres építészével, Hefele Menyhérttel. 1775-ben győri segédpüspök, majd 1777-ben Szombathely első püspökévé nevezték ki. A kezeire bízott anyagi

rák-estei főhercegnő, majd Lajos bajor királyi herceg a tulajdonos. Családi és rokoni kapcsolatok révén az Esterházy és Wittelsbach bajor királyi hercegi család a tulajdonosa a Zarka-

vasi településeken volt birtoka a Bajor hercegi családnak: Sárvár, Újmajor, Sömjén, Káld, Gyergyános, Zarkaháza, Porno, Mindszent. A hercegi család rövidebb, hosszabb időt töltött ezeken a birtokokon, illetve kastélyokban, melyeket üdülőknek, nyaralónak használtak és 1945-ig volt tulajdonukban. A szájhagyomány szerint a hercegi család 99 majorral rendelkezett és nem százszal, mert ez esetben katonaság fenntartására lett volna kötelezett.

A Zarkaházi kastélyépület stílusa: Egy emeletes, hét ablaktengelyes, lekontyolt nyeregtetős, késői barokk épület, középre helyezett kapubejárattal. Igénytelen alaprajzú, vokalatarchitektúrájú, amely az idők folyamán megrongálódott. Formaképzése Hefele ismert arányokkal és finom rajzú plasztikájával az egyszerű anyagok alkalmazása mellett is mesteri kézre vall. Cseh boltozatos kapualj, Copf stílus, szintén Hefele műve.

A Zarkaházi kastélyhoz 702 katasztrális hold és 3, a Zarka-

Kissé elhanyagolt kivülről a kastélyépület, de nem nehéz rendbehozni...

„Plata!” teglák az öreg falakban – jellemezhető...

és szellemi erőket a város javára gyümölcsöztette. 22 éves püspöksége alatt egymaga többet ruházott be Szombathelyen, mint utódai együttvéve. Tevékenységének eredményeképpen létrejött a Templom téri barokk épületegyüttes (a Püspöki Palota, a Székesegyház, a Papi Szeminárium és az Eölbey-ház) valamint Perint falu. Megalakította a Püspöki Könyvtárat, melyet a köznép is látogathatott, és az első archeológiai múzeumot. 1799-ben halt meg.

A püspök halála után a XIX. sz. elején Ferdinánd estei és modenai királyi herceg az uradalmat megvásárolta. Ezt követően az öröklési lánc szerint V. Ferenc királyi főherceg modenai uralkodó, 1875-ben Mária Terézia Dorottya oszt-

házi kastélynak és a Vas megyében lévő 7255 katasztrális holdat magába foglaló gazdaságoknak, melyeket a sárvári igazgatóság irányított, főintézközéseken keresztül. Az alábbi

házi, Vizi és a Ferdinánd majorság tartozott 40 cselédlakással. Az istállóépületekben 200 db szarvasmarhát, melynek törzsállományát az allgauti fajtát 1881-ben Bajorországból és 1886-ban simmenthált Svájc-ból importálták. A földek megmunkálására 20 pár igavonó állatot is tartottak. Minden műszaki és higiéniai igényt kielégítő tejházzal, palackozóval is rendelkezett az uradalom. A palackos tejet naponta 3 kocsi szállította Szombathely város megrendelőihez. A Zarkaházi birtokhoz 90 vagonos magtár-épület, cséplőgép, traktor és egyéb mezőgazdasági gépek is tartoztak. E birtokon dolgozó és ma is élő idős emberek vallják, hogy a kor agrárviszonyaihoz képest, itt fejlett mezőgazdasági kultúra virágzott. A kastélyban, cselédlakásokban és gazdasági épületekben 1925 óta villanyvilágítás volt. Az elektromos áramot az uradalmi vízimalom fejlesztette (a Gyöngyöspatakról), amit lebontottak és a szombathelyi Falumúzeumban építették újjá. A hercegség cselédkönyves orvost is alkalmazott. Fertájéves készpénzfizetést 7 pengőt, félévénként konvenciót alkalmaztak a cselédség körében, 18 mázsa keménygabonából, 14 köbméter tűzifából, napi 2 liter tejből állt. A környező uraságokhoz képest, ahol csak 16 mázsa keménygabonát adtak, viszonylagosan jó anyagi és szociális lehetőségek mellett a munkaidő hosszú volt. A politizálás nagy bűnnek számított, ami felmondással járt. Nyáridőben a mezőn eltöltött ebédszünetben az újságolvasás csak egyénileg volt

engedélyezve, a felolvasást a „pallér” délután jelentette a főintézőnek, és az esti kihallgatás nem maradhatott el. Németh Mihály béres, pedig nagyon szeretett felolvasni, ezért nemegyszer kellett hallania: „Már megint politizálsz, kommunista vagy?” Ilyen és hasonló fenyegető kérdések után a ranglétrán történő zuhanás gyakori volt, kocsisból — béres, béresből — gyalogmunkás lett.

E rövid kitérő után kronológiai sorrendben következik, hogy a kastély gazdatiszti lakásul is szolgált. Itt lakott családjával a 20-as évek elejétől, nyugdíjazásáig Gokesch Manó főintéző, majd 1940-től Nagy Imre fiatal gazdatiszt, aki a kastély belső részében kisebb átalakításokat, modernizálást végeztetett (vízvezeték, fürdőszoba stb.) A felszabadulást megelőzően a nyugatra menekülő Honvédelmi Minisztérium egyik részlegének utolsó bázisul szolgált. Az udvari parkrész, virágruppok, a tisztai étke-

ző részére felállított fabarak miatt teljesen tönkrementek. Kíváncsatos volna az elpusztított környezet, kastélykert, kivágott fasor, udvari parkrész helyreállítása, újraépítése. A felszabadulást követően a lakosság a kastély értékeit széjjelhordta. Ezt követően a szovjet csapatok ideiglenes szálláshelyéül szolgált, majd lakásoknak használták. 1952-ben a TSZ megalakulása után irodákat, raktárakat helyeztek el benne. A 60-as évek végén a győri VITEX Vállalat megvásárolta, némi átalakítás után üzemnek használta.

Ennyi „gazda” után került a Vas megyei Vegyesipari Vállalat kezelésébe, az állagában teljesen leromlott, csáki szalmájaként kezelt épület. A kastélyról készült és a birtokunkban lévő 50 éves fényképfelvételekhez viszonyítva a felújítás előtti állapot siralmas látványt nyújtott.

Hóbor Ferenc, a Vegyesipari Vállalat igazgatója elméjében fogant meg a kastély megmentése az enyészettől, a teljes pusztulástól. A „nagykapuk kilincselésétől” minden fórumot megragadott, akiktől vagy ahol segítségnyújtást remélt, vagy annak egyetlen vékony fénysugarát látta.

Az érvek nyitott szívekre és fülekre, tettekész socialista brigádokra találtak, akik emberségből, önzetlen tenniakarásból kitűnőre vizsgáztak.

A kastély eredeti formában történő szakszerű helyreállítását ezernyi összefogás hozta létre.

Az előmunkálatok 1980-ban kezdődtek el. A környék gyer-

mekhada az elhagyott kastélylabirintusban még számháborúzott, az épen maradt ablakokat — céltáblának tekintve — csúszlizta, közben a SZÖVTERV dolgozói munka után is a tervező asztal mellé álltak, hogy aztán az AGROBER szakembereivel együtt megálmodják a felújítás menetét.

A romos épület, a terv, az elgondolás tehát együtt állt. A kivitelezés első lépéseként a Garasin Rudolf laktanya egyik alakulatának fiataljai vállalkoztak társadalmi munkára. Fülöp Imre törzsőrmesternek, a KISZ-bizottság titkárának irányításával vasárnap — szerencsére verőfényes időben — 25 katona vállalkozott arra, hogy épület környékén — a tervezők ajánlása szerint — két ásonymnyi árkot ássanak és a régi vakolatot leverjék. 300 óra társadalmi munkát ajánlottak fel és azt, hogy még 2500 Ft-ot befizetnek a rokkantak üzemének felépítéséhez.

A toronyi Költségvetési Üzem dolgozói a VASBER közreműködésével a rajzok, a tervek nyomán hozzáláttak a felújításhoz.

Nyolcmillió forint lett volna a teljes költség. Amit végül ki kellett fizetni, csupán négy és félmillió maradt, amiből jelentős összeget vállalt magára a megyei és a szombathelyi városi tanács. A szakszervezetek felhívására több mint egymilliót fizettek be egy közös számlára mindazok, akik a helyreállításból máshogy nem tudták kivenni a részüket, ám a társadalmi összefogásból sem akartak kimaradni.

A külső vakolást a Műemlék Felügyelőség szakemberei vállalták, a festést és a bádgos munkákat a LAKMETALL dolgozói végezték el. Az Ingatlankezelő Vállalat és a MÁV Jár-műjavító Üzeme az ablakok és az ajtók helyreállításáért érdem elismerést. A Víz- és Csatornamű Vállalat, valamint a Kertészeti és Parképítő Vállalat dolgozói, továbbá az ÉDÁSZ

tartót készít, 1983. május közepétől, az átalakítás teljes befejezésétől.

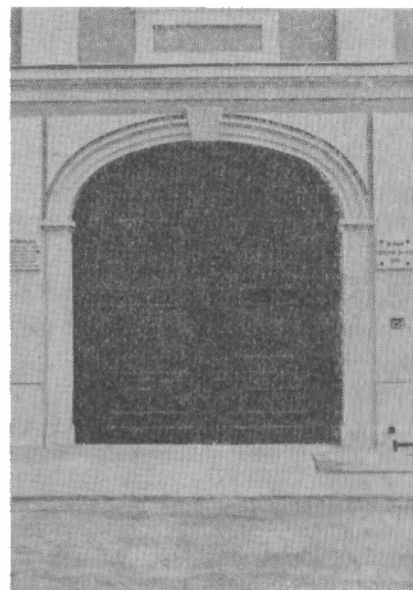
Öröm találkozni és elbeszélgetni azokkal a tisztességben megőszült öregjeinkkel, kik a zarkaházi uradalomban töltötték életük nagyobb részét. Sajnos számuk egyre fogy, napjainkra közülük csak egy-két hírmondó, eleven krónikás maradt.

a VASEP, a REMIX bőven találtak magunknak munkát a felújítás során. A kisiparosok segítségével — mint annyiszor — itt sem maradhatott el.

A Vas megyei Tanács vezetői is szívügyüknek tekintették a kastélyépület megmentését a nemes cél érdekében. Elévülhetetlen érdeme van ebben Dr. Bors Zoltánnak a Megyei Tanács elnökének.

Az eredeti formában pompázó kastélyban 51 dolgozónk, ebből 34 megváltozott munkaképességű és szellemi fogyatékos cipőfelsőrészt és iromány-

BARTHA ZSUZSANNA

Együtt könnyebb

Ez a mondás az élet minden területén helytálló, s így abban az esetben is, amikor az embereket közös sorsuk hozza össze, s ezen az alapon szövetkeznek. Ez történt 1983 janu-

A kastély annak idején a hatalom jelképének tekintették, ma büszkén, méltóságteljesen sétálnak előtte, hisz látják, hogy a múltnál nemesebb ügyet szolgál, teret és munkalehetőséget biztosít a megváltozott munkaképességű dolgozóknak és a környék néhány lakójának.

Eötvös József író, Magyarország 1514-ben c. regényében úgy fogalmazott, hogy eljön az idő, amikor a nép birtokába veszi az urak vagyonát, a kastélyokat és a főuri rezidenciákba felhalmozott kincseket, ami a nemzeti vagyon részét képezi. A jóslat bekövetkezett a történelmi valóság egy mozaik része a zarkaházi kastélyon keresztül közvetlenül a vállalat vezetőit és dolgozóit is érinti, most rajtunk a sor, hogy a ránk bízott értékekkel, hogyan sáfárkodunk, mennyire tudjuk hasznossá tenni a magunk boldogulására és a jövő generáció számára.

Forrásmunkák:

Magyarország művészeti emlékei
Sárvár monográfiája
Sárvári útikalauz
Szombathely városképei — műemlékei
Szombathely és története

Tokács István
személyzei vez.

Fotó: Katics Győző
szerk. mérnök

árjában is, amikor a Vakok Elemi Rehabilitációs tanfolyamain végzett egykori hallgatók létrehozták a Felnőttkori Látássérültek Baráti Körét. Legfőbb céljuk az volt, s maradt a mai napig, hogy a VGYOSZ égisze alatt a felnőttkori látássérültek számára olyan kis szigetet hozzanak létre, ahol együtt egymásért tegyenek. Az eltelt időszak a Baráti Kör munkájában számos sikert hozott. Tagsága évről évre gyarapszik, s programjai bővülnek. Ma már a rendszeres kluböszejevetelek mellett gyakoriak a közös kirándulások is, sőt 1985 szeptemberére megvalósult egy egyhetes közös nyaralás Balatonbogláron, a VGYOSZ üdülőjében.

A „indián nyár” kánikulainak beillő időjárása is nagymértékben hozzájárult ahhoz, hogy ez az egy hét kellemes és hasznos élményeket nyújtson minden résztvevőnek. Itt találkozhattak a VERCS egykori évfolyamtársai is és megismerkedhettek az újak is egymással. Az együtt eltöltött idő, a közös játékok, a szalonnasütés, a vetélkedő, neme a közös beszélgetések megerősítették bennünk azt a hitet, hogy így is érdemes csinálni... Az élet ilyen nehéz helyzetben is sok örömet kínál az embereknek, csak észre kell venni.

A Baráti Kör társakat, barátokat adhat ahhoz, hogy minél előbb megkereshesse mindenki a helyét ebben az új élethely-

zetben, s hogy minél előbb hasznos lehessen az ember, mind a maga, mind a családja és mind a társadalom számára.

A háziasszonyok remek főzési és egyéb háztartási teendőkkel kapcsolatos tanácsokat adtak egymásnak, aztán szó esett a Braille írás és olvasás gyakorlati hasznáról, s általában mindennapi életünkről.

Ismét újabb címváltások történtek, ami szintén elengedhetetlenül szükséges a barátságok kiépítéséhez és ápolásához.

Természetesen a Baráti kör vakvezető kutyával közlekedő tagjai is találtak egymással témát. A kutyusok ugyan nem voltak személyesen jelen, de nem volt olyan nap, amikor szóba ne kerültek volna.

A frissen megvakultak közül sokaknak jelent nagy problémát, hogy a család túlzottan félti őket, azt hiszik a hozzátartozók, az a segítség, ha mindezt megcsinálnak helyettük. Az ilyen problémákra vonatkozólag is sok jó és hasznos tanácsot kaphattak azoktól a társaiktól, akik már túljutottak ezen a gondon, s valamilyen ügyes módszerrel sikerült családjukkal elhitetniük és bizonyítaniuk, hogy sok mindenre képesek ők is.

Az egyhetes üdülés alatt pedig mindenki megkapta a lehetőséget arra, hogy önállóságból jelesen vizsgáljon. Látó segítség természetesen volt, de mindenki feladatául tűzte ki, hogy minél önállóbb legyen. Így például alkalom nyílott a késsel-villával való evés gyakorlására, a területen való önálló tájékozódásra, a hosszú bottal történő tréningezésre.

Szegedi István—Vasteleki Péter

DR FALVAI FERENC

Áldozatkészségből jeles

Dunaújváros mellett, a Ménes tanyán él családjával Guba Mihályné. Udvarát számtalan háziállat népesíti be, közöttük mostanáig megkülönböztetett szeretetnek örvendett a német juhász kutya-testvérpár: Fatime és Felicia. Jól kijöttek a többiekkel, Bencével, a borjút megszégyenítő nagyságú bernátheagyival, Picurral, a kis tigriscsíkos keverékkel és az összes macskával, baromfival.

Szerettek nagyokat játszani a tágas udvaron, önfeledten rohanni, kergetőzni. Jó volt a gazdaasszony lábánál összegömbölyödni a konyhaasztal alatt vagy elnyúlni a lánán. Örültek, amikor Guba Mihályné a buszmegálló felé vette velük az irányt. Izgalmas, érdekes volt az utazás Dunaújvárosba és vissza, minden alkalommal. Nem törődtek az emberek epés megjegyzéseivel — „Ezeket a ronda kutyákat a buszra?...” — minthogy nem

törődött mindezzel gazdaasszonyuk sem.

Ő jól tudta, amit a kellemetlenkedők nem, hogy Fatime és Felicia vakvezető kutya lesz és nevelésükhöz elengedhetetlenül hozzátartozik a járművekhez, városi forgalomhoz való hozzászoktatás. Guba Mihályné vállalta a kutyák tartását, nevelését, ellátását. Nem sajnálta tőlük idejét, energiáját, tudva, hogy az ő munkáján is múlik, hogy milyen társa, támasza lesz a rábízott kutya majdan egy-egy rászorulóknak. Fatime és Felicia a Vakvezető Kutyaképző Iskolából került kihelyezési szerződéssel néhány hónapos kölyökként a Ménes tanyára, hogy itt eltöltve a „boldog gyermekkort”, egy esztendő múltán visszatérjenek és megkezdjék a tanulást.

Nos, ez az idő most érkezett el és Guba Mihályné szomorú mosollyal intett búcsút pompás, selymesen csillogó szőrű „felnőtté” cseperedett kedvenceinek. Sajnálta, hogy most nem kapott újra kölyköket nevelésre, hiszen szívesen vállalná a velük való törődést, a több kilométeres esti sétákat, a buszozásokat Dunaújvárosba hetente többször, noha nincs is ott dolga — mert tisztában van azzal, hogy áldozatkészsége óriási segítség és ő SEGÍTENI AKAR.

Hazánk Alkotmánya kimondja, hogy társadalmi rendünk alapja a munka. Minden munkaképes állampolgár joga és kötelessége, hogy képessége szerint dolgozzon. Ezen Alkotmányos elv a gyakorlatban hazánkban a teljes foglalkoztatottság gyakorlata tükrében ténylegesen érvényesül. Van azonban olyan elemek társadalmunkban is, akik számára nem elemi szükséglet a munkavégzés és megpróbálnak munkanélküli életmódot folytatva különböző ellenőrizhetetlen megélhetési módot keresni, ami az esetek többségében valamiféle jogellenes magatartáshoz is vezet. Társadalmunk munkaképes lakosságának a felmérések szerint mintegy 0,5 %-áról van szó. Ilyen körülmények között jogrendszerünk kénytelen a munkakerülő életmódot megfelelő büntető rendelkezésekkel üldözni. A munkakerülő életmód fogalma természetesen nem egyszerűen annyit jelent, hogy valamely személy nem áll munkaviszonyban. Vizsgálандó a konkrét esetben, hogy erre egészségi állapota, életkora, vagy testi adottsága folytán valóban megvan-e a lehetősége. Ugyancsak vizsgálандó, hogy az adott esetben a munkavállalás családi kötelezettség, vagy továbbtanulás vagy más közérdekű okból marad el vagy sem. A munkakerülő életmód fogalma tehát bizonyos tudatos magatartást jelent, amikor is az érintett személyt nem akadályozza semmilyen közérdekűnek te-

Az idő gyorsan elszállt, s mindenki fájo szívvel vette tudomásul, hogy vége az együtt eltöltött üdülésnek. Tervek azonban a jövőre nézve is születtek, s azzal a gondolattal búcsúztunk egymástól, hogy: „Jövőre is veletek ugyanígy...”

A munkakerülés és a szigorított javító-nevelő munka

kinthető mozzanat abban, hogy munkát végezzen. A munkakerülést jogunk szabálysértésnek minősíti és annak megállapítása esetén 60 napi elzárással, vagy 10 000 Ft-ig terjedő pénzbírsággal fenyegeti a szabálysértés elkövetőit. (A módosított 1968. évi I. tv. 91. §). Szabálysértés esetén a rendőrség jár el.

Számos esetben azonban a szabálysértés nem eléggé hatékony módszer a munkakerülő életmód folytatói számára. Ennek folytán szükséges kifejezetten büntetőjogi eszközzel is küzdeni ezen káros jelenség ellen. A Btk. 266. §-a a közveszélyes munkakerülést bűncselekménynek minősíti. Ennek két változatát ismeri. Az első változat az az eset, amikor az érintett személy munkakerülő életmódot folytat és korábban közveszélyes munkakerülés vétsége, vagy szabálysértése miatt már megbüntették és a büntetés kitöltésétől számítva 2 év még nem telt el. A második változat akkor áll fenn, ha valaki tartósan munkakerülő életmódot folytat. A tartós jelleg a bírói gyakorlat szerint 6 hónapos minimális időtartamot jelent.

A közveszélyes munkakerülés bűncselekménye büntetőjogunk szerint vétségnek minősül és 2 évig terjedő szabadságvesztéssel, szigorított javító-nevelő munkával, javító-nevelő munkával, vagy pénzbüntetéssel büntetendő.

A közveszélyes munkakerülés büntetése kapcsán foglal-

kozni kell a szigorított javító-nevelő munkával, amely mint új büntetési nem került jogunkba bevezetésre az 1984. évi 19. sz. tvr-rel. Ez a büntetési nem speciálisan és kizárólag a közveszélyes munkakerülés vétségére alkalmazható. Ténylegesen a szabadságvesztés (börtön) és a személyi szabadság korlátozásával nem járó javító-nevelő munka büntetési nem közötti átmeneti büntetési nem, amely a személyi szabadság részleges korlátozásával jár, tehát mintegy félszabad állapotot jelent. A szigorított javító-nevelő munkára ítélt köteles a kijelölt munkahelyen dolgozni, a kijelölt helységben (városban vagy községben) tartózkodni és a kijelölt szálláson lakni, és annak rendjét megtartani. A szigorított javító-nevelő munka legrövidebb tartalma 1 év, leghosszabb tartalma 2 év, halmazat (több bűncselekmény) esetén pedig 3 év. A büntetőeljárás során eljáró bíróság ítéletében dönt arról, hogy a közveszélyes munkakerülés vétségének megállapítása esetében mikor alkalmaz szigorított javító-nevelő munkát, vagy ennél súlyosabb, vagy esetleg enyhébb büntetés kiszabását látja indokoltnak. A szigorított javító-nevelő munka büntetési nem bevezetésének indoka az volt, hogy a vádlott személyiségének mérlegelése alapján a bíróság nagyobb választási lehetőséget kapjon a kiszabható büntetések között. A szigorított javító-nevelő munka kiszabá-

sára nyilvánvalóan akkor kerül sor, ha a szabadságvesztés kiszabása túl szigorú lenne, ugyanakkor viszont kívánatos, hogy a büntetés célja érdekében a vádlott olyan büntetésben részesüljön, melynek során szoros ellenőrzés alatt áll és a fizikai munkavégzés ténylegesen kikényszeríthető. A szigorított javító-nevelő munka jellegénél fogva nem függeszthető fel és a már kiszabott szigorított javító-nevelő munkára vonatkozó ítélet teljes egészében végrehajtandó, vagyis az ítéletben foglalt teljes időtartam alatt fenn áll a munkavégzési kötelezettség és az ehhez kapcsolódó egyéb kötelezettségek. Nincs helye tehát feltételes szabadságra bocsátásnak.

Amennyiben a szigorított javító-nevelő munkára ítélt az abból fakadó munkavégzési és egyéb kötelezettségeit súlyosan megsérti, úgy a kiszabott és még végre nem hajtott szigorított javító-nevelő munka időtartalmának megfelelő szabadságvesztés büntetés alkalmazandó. Az ilyen átváltoztatás tárgyában a bíróság dönt.

A szigorított javító-nevelő munka végrehajtásának részletes szabályait a 3/1985. IM. sz. r. tartalmazza. E rendeletből megállapíthatóan a szigorított javító-nevelő munka végrehajtása kapcsán a tartózkodási helyet és a konkrét munkahelyet nem a bíróság, hanem a büntetés végrehajtási szervek határozzák meg. A büntetés végrehajtási szerv köteles írásban

KISS JÁNOS

A magas vérnyomás

A vérnyomást, helyes időnként a körzeti orvossal megmérni. A magas vérnyomás (hipertónia) ugyanis gyakran előforduló betegség: hazánkban a becslések szerint a lakosság 10 százaléka, a felnőttek negyede szenved benne. Az életkor előrehaladtával az idősebb korosztályokban egyre több embernél okoz bajt a magas vérnyomás. Közülük igen sokan

kerülnek kórházba, ámbar a többségük eredményesen kezelhető lenne az otthonában is. És ma már azt is tudjuk, hogy a hipertónia idejekorán való kezelésével meg lehet előzni a sokszor súlyos szövődményeket. Ezért az orvosok a korai tünetek felismerésére és hatásos kezelésére törekszenek.

A vérnyomást több tényező befolyásolja, mindenekelőtt a

szívből kilökött („kipumpált”) vér mennyisége, az úgynevezett verőtérfogat. A főútőerben — az aortában — a vér az érugalmas falába ütközik és kitágítja azt. A tágulás mértéke szintén befolyásolja a vérnyomás nagyságát, miképpen az arteriolákban (kiserekben) a vér áramlása során leküzdendő ellenállás mértéke is. A vér surlódása is hatással van a vérnyomásra. A vérnyomás más és más az érpálya egyes szakaszaiban. Jelentős különbség van a szív munkájának két szakaszában is: amikor a szív összehúzódásakor vért nyom az erekbe (szisztolé) magasabb, elernyedéskor (diasztolé) alacsonyabb nyomást mutat a vérnyomásmérő. Elernyedéskor nem kerül friss vér az érpályába, ezért alacsonyabb, mindig az úgynevezett diasztolés vérnyomás, mint a szisztolés. A hajszálerek felé haladva egyre alacsonyabb vérnyomásértékek mérhetők, ami a fizika ismert törvényszerűségeit figyelembevéve érthető is, hiszen minden folyadék a magasabb nyomású hely felől az alacsonyabb felé áramlik.

(folytatás a 13. oldalról)

közölni a szálláshely és a munkahely pontos címét, továbbá a szigorított javító-nevelő munka megkezdésének pontos időpontját. A tartózkodási helyet képező intézet napirendjében szabályozni kell a szigorított javító-nevelő munkára ítélt pontos munkarendjét, továbbá az intézetből való eltávozás időtartamát és az intézetben való tartózkodás részletes előírásait. Ugyanezen rendelet szabályozza a szigorított javító-nevelő munkára ítélt vonatkozásában annak munkaidejét, pihenőidejét, munkájának díjazását, továbbá a munkavédelem egyes kérdéseit. A lényege szabályokban, hogy a szigorított javító-nevelő munka során való munkavégzés nem munkaviszony, hanem büntetésvégrehajtási jogviszony alapján való munkavégzés. Az elítéltet a munkavégzéssel kapcsolatosan megilletik mindazon jogok, amelyek a büntetés céljával nem ellentétesek. Amennyiben az

elítélést követően a szigorított javító-nevelő munkára ítélt egészségi állapotában olyan negatív irányú változás következik be, melynek folytán megfelelő munkavégzésre nem képes, úgy büntetést kizáró körülmény keletkezik és így a szigorított javító-nevelő munkát nem szabad végrehajtani.

A szigorított javító-nevelő munka tehát a büntetőeljárás garanciális rendelkezései által körülhatárolt büntetési nem, amely kizárólag a közveszélyes munkakerülés vétségét elkövetőkkel szemben szabható ki. Nincs szó tehát arról, hogy Magyarországon valamiféle „kényszermunka” intézményesítésére kerülne sor. Éppen a becsületesen dolgozó, nagy többségben lévő állampolgárok igazságérzete követeli meg, hogy erélyesen és hatékonyan lépjenek fel mindazokkal szemben, akik igyekeznek mások megkárosításából munka nélkül élni.

Feküdvé, ülvé, futva

A vérnyomás a nap 24 órája során ingadozik. A legalacsonyabb hajnalban és a legmagasabb reggel, a déli óráktól kezdve fokozatosan csökken. Hidegben (az összehúzódó erek miatt) magasabb, melegben (az

erek kitágulnak) alacsonyabb. A fájdalom igen magasra emelheti, alváskor pedig nagyon alacsony is lehet. A hirtelen megerőltetés, például nagy súly emelése, vagy futás növeli a vérnyomást. A testhelyzeteket tekintve: fekve a legalacsonyabb, ülve ennél magasabb, álló helyzetben még magasabb értéket mutat a vérnyomásmérő.

A vérnyomás az életkor előrehaladtával többnyire növekszik; a férfiaké 50 éves korig általában több, mint a nőké, ezután pedig megfordul a helyzet. A szisztolés nyomás sokkal erőteljesebben emelkedik, mint a diasztolés, ami idősebb életkorban már nem is szokott nőni. Ennek valószínűleg az időskori érlelmeszedés az oka. Idősebb korban a nők vérnyomása általában azért haladja meg a férfiakét, mert a nők ebben az életkorban hajlamosabbak az elhízásra, márpedig a súlyfelesleg vérnyomásnövelő tényező. A korrall járó vérnyomásemelkedés nem biológiai törvényszerűség.

Sok időskorúnál tapasztalható: szinte az egész életük folyamán nem változtak a vérnyomás értékei. Az élet folyamán van egy úgynevezett vérnyomáspálya, ami egyénenként nagyon különböző. Ennek a pályának az alakulása elsősorban örökletes tényezőktől függ. Vannak magas vérnyomású és alacsony vérnyomású családok. Az örökletes tényezők mellett azonban az életmódnak és a szokásoknak (dohányzás, alkohol, étkezési szokások) is nagy szerepük van vérnyomás egyedi alakításában.

A vérnyomás életkorral együtt való növekedésének valódi okát mind a mai napig nem ismerjük. Valószínűnek az évek során valamilyen tartós nyomot hagy az erek falában, s ez játszhat szerepet a vérnyomás emelkedésében.

A várható élettartam a vérnyomás emelkedésével fordított arányban áll. (Ezt a tapasztalati ténytet világszerte figyelembe veszik a biztosítótársaságok az életbiztosítás megkötésekor.) Minél alacsonyabb a vérnyomás, annál jobb az életkilátások.

Nem igaz a 100!

A vérnyomásmérés századunk eleje óta tömegesen végzett, mindennapos orvosi vizsgálat, amely igen fontos orvosi döntések alapja lehet. A vérnyomásmérőt és a vérnyomásmérést mindenki ismeri. De nem mindenki tudja, hogy mikor és mit mutat ez a fontos műszer.

Mi történik a vizsgálatkor?

Az orvos a felkarra csavart manzsettát felfújja, miközben a könyökbe szorított csővel hallgatózik és közben figyeli a vérnyomásmérő mutatóját vagy higanyoszlopát.

A manzsetta felfúvásának kezdetén nem hallunk semmit. A felfúvást folytatva a manzsetta nyomása egyre erősödik: szorítani kezd. Bekövetkezik az a pillanat, amikor a szívverés hallhatóvá válik a könyökhajlatban. A vérnyomásmérő ekkor — rendes vérnyomás esetén — 80 körüli értéket mutat. Ez a diasztolés vérnyomás. A felfúvást folytatva a szorí-

tás erősödik és a szívverés hangja megszűnik. A vérnyomásmérő — ismét rendes körülmények között — ekkor 110-130 közötti értéket mutat. Ez a szisztolés vérnyomás. A mérés eredménye például 120/80, vagyis a nyomás 120, illetve 80 milliméter magas higanyoszlop nyomásának felel meg. A pontos mérés érdekében az orvos a manzsetta leeresztésével — felfúzásával többször is figyelheti a szívverés hangjának megjelenését, illetve eltűnését.

Olykor nehéz eldönteni azt, hogy mikor magas a vérnyomás. A normális, átlagos vérnyomás 120/80, az ettől felfelé vagy lefelé számított tíz százalék eltérés nem tekinthető kórosnak.

Idősebb korban a szisztolés értékhez további tíz százalék adható hozzá. Sokan úgy vélik, hogy a normális szisztolés nyomás értékét úgy kapjuk meg, ha az életkorhoz százat hozzáadunk. Ez azonban tévedés! 70 éves korban a 170 szisztolés nyomás nem rendes, hanem annál magasabb. És az is igaz, hogy a normális és a magas vérnyomás-értékek között nincs éles határvonal. Az orvos megítélésétől függ, hogy ki minősül magas vérnyomás betegségben szenvedőnek és ki nem. A bevezetőben említett sokféle tényezőt is figyelembe kell venni, és az is szabály, hogy döntés előtt többször is ellenőrizni kell a vérnyomást.

A magas vérnyomás — ami fiatal korban ritka — többnyire csak hosszú idő után okoz panaszokat és esetleg csak igen magas értékeknél. Hajlamosít a betegség kialakulására az el-

hízás, de fordítva is igaz: a magas vérnyomás betegségben szenvedők hajlamosak az elhízásra. Valószínű, hogy a betegség kialakulása ilyenkor valamilyen anyagcserezavarral áll összefüggésben. (Gyakori a cukorbetegséggel párosuló hipertóniások cukortűrő képessége is gyakran kedvezőtlen.) A dohányosok általában soványabbak az átlagnál, de a dohányos hipertóniások is kedvező kisebb testsúly ellenére is hajlamosabbak szövődményekre.

A hipertónia jellegzetes tünete a tarkótáji fejfájás, ami felkelés után a leghesebb, majd a nap folyamán alábbhagy. Előfordulhat szédülés, de a rövid ideig tartó szédülés nem a hipertóniára jellemző tünet. Jellegzetes tünet továbbá a fülzúgás, az álmatlanság, a kéz- és lábzsibbadás és a hűvös végtagok. Mindezek azonban más betegséget kísérő tünetek is lehetnek.

A hipertóniás nő szülhet

A hipertónia gyakori formája az élettani (esszenciális) vérnyomásbetegség, amikor a magasvérnyomás-értéken kívül még nincs kísérő betegség.

Pontos oka ma még ismeretlen. Keletkezésében szerepe van a központi idegrendszer kóros szabályozó működésének, a pajzsmirigy vagy a mellékvese rendellenes hormontermelésének. Meggyógyítani nem lehet, de az orvos által előírt gyógyszerek rendszeres szedésével és megfelelő életmóddal a súlyos szövődmények elkerülhetők, a vérnyomás egyensúly-

ban tartható. Általában kalóriaszegény, napi fél gramm sónál többet nem tartalmazó étrend ajánlott. A fűszer nem tilos. A fizikai és szellemi munkát csökkenteni nem kell, a szervezet alvásigényét viszont ki kell elégíteni. A hipertóniás ember lefekvés előtt ne foggyasszon feketekávé. A dohányzásról minden esetben le kell mondani. Orvosi felügyelet mellett a hipertóniás nő szülésre is vállalkozhat.

Bizonyos betegségek — heveny vagy idült vesegyulladás, előrehaladott érlemezésedés stb. — is magas vérnyomásér-

tékkel járhatnak. A kezelés célja az alapbetegség gyógyítása, ugyanakkor a vérnyomást is gondozni kell.

Az alacsony vérnyomás (hipotónia) nagyrészt ismeretlen eredetű. Többnyire sovány, magas embereknel fordul elő. A szisztolés nyomás nem több 90—100 Hgmm-nél. Általában nem okoz panaszokat, esetleg fáradékonyságot, gyengeségérzést. Valójában nem is tekinthető betegségnek, feketekávéval, bizonyos gyógyszerekkel a vérnyomás elérhető. Köztük kevés az érlemezésedés és az életkilátásaik is kedvezőek.

VAK KÖLTŐK VERSEI

ASZÓDI LÁSZLÓ ANTAL

Őszi vadászat

Vadász és kutyája megy a
ködben

Feszülten figyelnek a mély
csöndben

Sehol egy hang, neszező árnyék
Néma a láp, buvik a nádnép

Rezzen a sás az ember lába
alatt

Tompán csillanó „cső”, hóna
alatt

Jéghártya roppan, zörren a
haraszt

Torpan a vadász, majd arra
halad

Előtte ködben kutyája matat
Halk neszezéssel nyom után

Tompa árny bukkán a
derengésből

Lomha szárny suhogás fenn' a
légből

Dörren a puska, füst csap a
légbe

Zuhan a madár a tó vizébe
Döbrent csend a dörrenés

Az eb csörtet a zsákmány után
nyomán

Madár rebben a bösz kutya
elől

Végre a Nap a ködön át betör
Megindul a Nap égi pályáján

Megtenni útját időlétráján

Hajnal van, a rött szél hideget
fúj

A Nap kél, az őszi arany fénye
gyúl

Lassan oszol a tejfehér pára
Fut, lohol az eb, a vadász

társra.

VAK SZERZŐK ELBESZÉLÉSEI

RÁCZ LILLA

Pontosz Euxeniosz, a „vendégszerető tenger”

Budapest és Kiev között két órával előreigazítjuk óráinkat. A másfélórás repülőút a menetrend szerint 3 1/2 óráig tart, — ez valóságban mindössze 1 1/2 óra. Közben átlépjük a zónahatárt úgy, hogy a lent elterülő tájból semmit sem látunk. Hófehér felhőhegyek habosodnak alattunk szinte mozdulatlanul és vakítóan szikráznak a napsütésben. Felettük a kék végtelen és alattunk a tündöklő felhőmezők.

Azt hittük, Kievben melegünk lesz, — ebben az évszakban, szeptemberben még hőség szokott lenni (mondják) — de viharos szél vágat a repülőtéren végig, majdnem lecibálja sáljainkat, amíg a mikrobusz a géptől az épületig elvisz. Szép és korszerű várócsarnok: az útlevél- és a vámvizsgálat is itt van, hiszen Szovjet földre itt lépünk először. A szép, modern büfében presszógép is van és igazán jó feketét iszunk. Kedves, fiatal leány főzi, keze mint a villám, úgy mozog. Megfőzi a kávékat, azután pillanatokra eltűnik kis konyhájában, elmossa az edényeket és máris ott terem mosolyogva, kívánságainkat teljesíteni.

Késő délután indulunk tovább. Budapesttől Kievig TU-114-es géppel jöttünk, most TU-134-esen szállunk tovább, az Aeroflot légitársaság menetrendszerű gépével. A stewardess — szép, fekete grúz leány — induláskor csak oroszul mondja el a tudnivalókat: Ibuszos

vezetők magyarra fordítja. Megtudjuk, hogy gépünk 10 000 m magasan repül, óránként 900 km-es sebességgel. Lassan alkonyodik, a lemenő nap már hátulról süt, vörös sugarak táncolnak a gép falán, — milyen csodálatos mindez és mégis milyen egyszerű! 10 000 m magasan...

A köd feltisztulhatott alattunk, mert itt-ott gyenge fényeket lehet látni, ezek már a tengerparti települések lámpái. Édesanyám lelkesen és fáradthatatlanul közvetíti nekem a látottakat, jegyezni sem győzöm. 1 1/2 órás repülés után szépen és simán leereszkedünk Adler repülőterén.

Körülbelül ötvenen utazunk magyarok. A fele Szocsiba tart, mi, a Szovjet Riviera legújabb fürdőhelyére, Picundába. Intourist vezetőnk és tolmácsunk itt vár. Kedves fiatalember, pompásan beszél magyarul. Nem csoda. Beregszászi és az anyanyelve magyar. Vacsorázunk a repülőtér éttermében, s utána beszállunk a ránk várakozó autóbuszba. Kétórás autóbuszút áll előttünk. Vezetőnk elmondja, hogy merre járunk. Már semmit sem lehet látni, — néha átrohanunk egy-egy kisebb fürdőhelyen, s azután egyszerre átlépjük Grúzia határát. Óráinkat itt újabb 1 órával igazítjuk előre, s így, mikor megérkezünk szállodánk bejárata elé, — Budapesten még csak este 10 óra van, de Grúziában már éjjel 1 óra az idő.

A kivilágított szálló barátságosan fénylik a sötét fenyőóriások és a mégsötétebb tenger partján. Szobánk a 13-ik emeleten van és tengerre néz. Kilepünk a loggiára, kiszagolunk az éjszakába és szinte megbor-zongunk a sötétben hallgató Fekete-tenger közelségétől.

Hát ez az. Itt vagyunk a Pontosz Euxeniosz partján, Budapesttől legalább 2500 km távolságra...

Pontosz Euxeniosz: „Vendégszerető tenger.” Az ókor görög hajósai emlegették ezen a néven a Fekete tengert, az ő személyükben pedig alighanem a legilletékesebbek hagyták az utókorra ezt az elnevezést. A ma turistája a Fekete tengeren hajóra szállva Odüsszeusz bolyongásainak színhelyén találja magát: a grúz partoknál az aranygyapjúért odavitorlázott argonauták nyomában jár. Minderről sokat olvastunk már odahaza is, mert jó legalább elméletben megismerni a földet, ahova útunk visz, — de ma mégis örömmel és ámulattal olvassuk szállodánk bejárata fölött a nevet négy nyelven is: oroszul, grúzul, abházul és angolul. „Hotel Aranygyapjú”.

Aludni kellene, de nem tudok, pedig grúziai idő szerint már éjjel 1/2 3 az idő. Tárva nyitott erkélyajtónkon a tenger illata áramlik be, távol egy világító torony fénye hasítja a sötétet... csend... sötétség... Reggel az ágyunkra süt a nap.

Kiszaladunk a loggiára, alatt-

tunk 13 emelet mélységben a tenger. Most vakítóan csillog és egy picit hullámszik. Balfelé a Kaukázus tömege magasodik fel. Hatalmas hegyek, 3—4000 m magasak s van köztünk hóval borított is. A szálló előtt széles, óriási kőlapokkal kirakott sétány, mely végighalad az egész fürdőtelepen.

Szabó Magda író 1964-ben a Szovjet Írószövetség vendégeként Gagrában üdült és könyvében leírja, hogy egyízben kirándultak Picundára. „Picunda még voltaképpen nincs, csak lesz. Szép kis makettje már igéri a fürdővárost, most mindössze csak egy strand.”

Amit Szabó Magda csak maketten látott, az ma már valóság. A szállodákat 1965-ben kezdték építeni, 1966-ban már jöhettek az első fürdővendégek, az első üdülő csoportok. Ezt a területet tervszerűen választották ki fürdőváros építésére. A Bzipi folyó évmilliókon át lerakott hordalékából keletkezett az a földnyelv, melyet Picundafok néven találhatunk meg a térképen, s amely a környező hegyek lábánál virágzó tea és dohány-ültetvények létesítésén kívül igen alkalmasnak látszott fürdőváros felépítésére is. A terület szépségéhez és különlegességéhez hozzátartozik az a 196 hektár kiterjedésű ősfenyves (mintegy 30 millió éves harmadkori pontuszi növényvilég maradványa), mely a tengerparton épült szállodáknak sötétzöld háttéréül szolgál.

A szállodák 14 emeletesek, mindegyik tetején bár, fedett és nyitott terasszal. Építészetileg szépek és modernek, belülről ragyogóan tiszták és kényel-

mesek. Minden szobából látható a tenger, — természetesen más-más perspektívából. A mi szállodánkban a szobák nem zuhanyozósak, csak hideg-meleg vízzel ellátottak. Egy emeleten 12 szoba van, közös zuhanyozókkal és toilettel. A fürdőtelep bejárata előtt kis bevásárlóközpontot találunk. Ezeket a földszintes kis üzleteket magazinoknak nevezik. Van élelmiszer, ruha, könyv, posta, stb. Az áruválaszték azonban (1970-et írunk) bizony eléggé gyér. Veszünk pörkölt kávé, — itt nagyon olcsó — papírból sodort „stancikli”-be csomagolják. Mindez tulajdonképpen nem jelentős, csak megemlítem, mert nem elég a pozitív tapasztalatokról beszélni, — lássuk a negatívumokat is.

Picunda, a település, vagy falu távolabb van a tengerparttól. Ide is elsétálunk a piacot megnézni. Látunk a piacon gránátalmát, — egészen más, mint ahogyan elképzeltem — fűgét és rengeteg sohasem látott gyógyó színű virágot. A vakító égbolt, a tüzes napsugár színezheti őket ilyenre. Egyébként számunkra érthetetlen, de ez a vidék gyümölcsben nem gazdag. Szőlőt ritkán látunk, az almák fanyarok és sávyúak.

A fürdőtelepnek két hatalmas étterme van. Mindegyikben egyszerre kb 1000 ember étkezhet kényelmesen. Az asztalokat kellemesen, levegősen helyezték el, úgy, hogy pillanatra sincs az embernek olyan zsúfoltsági érzése, mint a pesti espressókban. Fantasztikus és merész építészeti megoldású a belső, szinte lebegő emeleti

rész. Az étterem falai végig üvegből vannak, s a mennyezetről leomló hófehér függönyök a beáramló szellőre megmeglebbenek. A kiszolgálás olyan gyors és figyelmes, hogy érdemes lenne tanulmányútra küldeni az itthoni némely étterem kényelmes, lassú mozgású dolgozóját, hátha eltanulnának valamit ebből az olajozottan és pompásan gördülő éttermi munkatempóból.

Valamit az étkezésekről is írnom kell, hiszen 2500 km-nyire vagyunk Budapeستől, és a speciális ételeik is érdekesek. Két jellegzetes orosz levest ismertünk meg: a scsi-t, — ez káposztaleves, és a borscs-ot. Ez céklaleves. Mindkettőben bőven van zöldségféle is és elég sok hús. Nekünk mindkettő nagyon ízlett. Mikor reggelizni mentünk, az asztalt már szépen megterítve találtuk: vaj, dzsem hideg halféle, gyümölcslé, kefir. Amikor helyünket elfoglaljuk, mindég hoznak valami meleg ételt is: virslit, pörköltet, stb. és természetesen a forró és aromás grúz teát. A teát ún. pohártartóba (poc sztakanek) helyezett pohárból isszuk. Kirándulásaink mellett bujtuk az üzleteket is, és addig keresgélünk, míg sikerült két ilyen poc szakaneket vennünk. Milyen hangulatos lesz télen ezekből inni otthoni teánkat, és visszaemlékezni szépséges útunkra ...

Az ebéd és a vacsora előétellel kezdődik: gyakran kapunk lazacot, kaviárt és különböző füstölt és olajos halféleségeket, van húsétel, befőtt és vacsorára egészen különlegesen finom sütemények, gyakran a híres

nyers paradicsommal. Mindég orosz tejszínfagylalt. Italok: grúziai bor, gyümölcslevek, kefir, sör és minden étkezéshez csáj... csáj... csáj. Nem lehet megenni.

A tengerparti sétány elején nagy, szellősteraszú kávézó van, önkiszolgáló rendszerrel működik. A tejszínfagylaltot a fagylaltosnál vesszük — minden adagot mérlegesen mér le, — a török feketekávéját bent főzi egy fiatal leány, egészen eredeti törökös módon. Egyszerre négy dzsezbát (hosszúnyelű kis réz kávéforraló) vesz a kezébe és mindegyikbe beleméri az őrölt kávé, cukrot és vizet. Azután áttűzesített homokba helyezi ezeket és kicsit ide-oda húzogatja hosszú nyeleinél fogva. A kávé hamarosan buzogni kezd, habzik, forr, — s akkor kitölti csészékbe. Egy ilyen adag kávé 20 kopejkába kerül. Ez megfelel jelenleg 2,80 Ft-nak. Nem olyan erős, mint a mi kávéink, de amikor megmagyarázzuk a kis „gyevuskának”, hogy „malinki vodával” szeretnénk, akkor kevesebb vízzel főzi és igazán kitűnő.

Az első napokban meg kell ismerkednünk mindég az idegen pénznemmel. Eleinte mindég számolunk és számolgatunk vásárláskor, de hamarosan rájövünk, hogy nyugodtan megbízhatunk a kiszolgálókban és pénztárosokban: mindég pontosan adnak vissza és még véletlenül sem tévednek a kárunkra. Nagyon érdekes az üzletek, eszpresszók, trafikok, gyógyszerárak és egyéb helyeken a pénztár mellett található „számvető”. Valamikor mi is használtuk, de nálunk nem terjedt

el. Ezzel a számvetővel számolnak ki mindent. Villámgyorsan csapkodják a golyókat ide-oda, — nem értjük, hogyan, — de pillanatok alatt megvan a pontos eredmény.

Mi még ilyen jóhiszemű emberekkel nem találkoztunk. A szállodaszobákat azt hiszem főleg a magyarok zárogtatják. A szobakulcsot, ha elmegyünk, felakasztjuk a portán a megfelelő számú kampóra, de ha megjövünk, magunk akasztjuk le a helyéről. Ez kisebb szálloda, itt nincs mindég portás. Nem hallottam, hogy valami elveszett volna. A strandon szerkeszték hevernek szatyrok, pénztárcák, ruhaneműk, — a nyaralók rá sem néznek míg beúsznak a tengerbe. Miért? Ki venne el olyat, ami nem az övé? Sőt. Sokan kinn hagyják fekvőszékükön a törülközőjüket, köppenyeiket egész éjjel, rátesznek egy-két nagy, gömbölyű követ, hogy a szél el ne vigye. Reggelre ott van, ahogy hagyták.

Esténként rendszerezzük az eltelt napot és csóváljuk a fejünket. Már mindketten jegyeztünk. Csodáljuk pl. az emeleti takarítónőnk, ki megállás nélkül, arcán mosollyal dolgozik és addig nem nyugszik, míg minden nem fénylik, ragyog kezemunkája után. Olyan jól fizetik? Vagy egész egyszerűen csak szereti a munkáját? Szívesen csinálja? Csak így tud dolgozni?

Az éttermi fáradhatatlan felszolgálónők nem fogadják el az az utolsó napokban odakinált kis ajándékot, — melyre pedig igazán rászolgáltak. Cigaretét, pipereszappant elfogadtak, de

pénzt nem. Kedves, de önértékes mosollyal háritják vissza. Önkéntelenül vetődik fel bennünk a gondolat: de jó lenne, ha nálunk is így lenne!

A fürdőtelep bejáratától az utolsó, a hetedik szállodáig kis, három kocsiból álló mikrobusz jár. Végighalad a sötét ciprusosoron, azután a szállodák mögött húzódó, túlevelekkel borított úton gördül végig puhán. Minden szállónál megáll, a hetediknél megfordul és hamarosan indul vissza. Egyszerre kb. három szerelvény közlekedik, még hozzá ingyen! Ezt sem akartuk elhinni eleinte, amíg ki nem próbáltuk. Egy alkalommal két szovjet férfivel utaztunk a kis minibuszon. Figyelték erősen, miféle idegen nyelven beszélünk egymással? Meg is szólítottak és megkérdezték: honnan jöttünk? Vengria! — mondtunk, — mire ők mosolyogni kezdtek és lelkesen mondogatták: János Kádár, János Kádár!

Rengeteget fürdünk és napozunk. Egyszer még reggeli előtt is lementünk egyet úszni; de holdvilágnál is megfürdöttünk egyszer-kétszer. A víz meleg és selymes. Hőfoka 23—24 fok. Egy nap meduzák jöttek sűrű rajokban, áttetsző, kocsonyás testük nem volt valami vonzó, — de másnapra eltűntek. Fekszünk fürdés után a napozó ágyakon és süttetjük magunkat az arany mediterrán nappal. Minden délelőtt végigjárja a strandot egy fehérköpenyes nővér, és elcsicsergi oroszul, hogy azért vigyázni kell a napozással. Próbálgatom felidézni középiskolás orosztanulásom maradványait s annyit

csakugyan megérték, hogy: fél óra. Ennyit szabad a napon lenni. Nem is történik velünk semmi, csak lassan olyan aranybarnák leszünk, hogy még most decemberben is látszanak a nyomai.

Reggel pedig — reggeli előtt — eljön egy tornatanárnő, és aki tornázni akar, az kimegy a pázsitra és az ő vezényletével kedvére tornázhat. Csoportunkból többen is részt vesznek ezekben a reggeli tornázásokban.

Elutazásunk előtt sokat írtak az újságok a Szovjetunió egyes részein fellépett koleramegbetegedésekről. Az IBUSZ azt a felvilágosítást adta, hogy ha a Szovjet egészségügyi szervek fogadnak, akkor nyugodtan utazhatunk: a mi úticélunkon és környékén nincs veszély. Tehát elutaztunk és igazán szerencsés időben, mert otttartózkodásunk első két napján még volt módunk látni azoknak a példás fegyelemmel betartott óvintézkedéseknek nyomait, amelyeket ottlétünk harmadik napján megszüntettek és a zárlatot feloldották. Így a tervezett kirándulásokat kivétel nélkül megtehetjük, sőt programon felül Szocsiba is elmehetünk szárnyashajóval. Csakugyan szerencsés időben jöttünk. Az előttünk üdülő két magyar csoport nem mehetett el Szocsiba és a Szocsiba üdülők nem mehettek el a Ricatóhoz és nem láthatták Szuhumit sem, az egzotikus városkát.

Mi egész napot töltöttünk Szocsiban, autóbusz állt rendelkezésünkre, így a távolabb lévő fürdőket is megtekintettük. Maceszta gyógyfürdőt is, mely-

nek forrása — a legenda szerint — fiatalító hatással bír. Kedves monda fűződik ehhez a forráshoz.

Élt valamikor régen a hegyekben egy öreg házaspár. Az öreg bácsi elindult egy napon, hogy korsóját megtöltse friss forrásvízzel. Ám, amint bandukol az erdőben, a völgyben a fák között egy új forrást látott buzogni. Megkóstolta: finom, jóízű volt a víze. Így hát ivott, addig ivott belőle, míg szomját alaposan nem csillapította. Várta az öreg néni az urát a friss forrásvízzel, de csak nem jött. Helyette megjelent a korsóval egy deli, szép, fiatal legény, s azt mondta: ime, feleség, meghoztam a vizet. Az öreganyó csak bámult hitetlenkedve, de mikor megtudta, hogy az ura a forrás vizétől vált ilyen deli fiatal legénnyé, nosza nekilátott s a korsó vizét mind kiitta. De úgy találta, hogy még mindig nem elég fiatal és szép, úgy hát elsieltett a forráshoz és addig itta-itta a vizet, míg csak kicsiny csecsemő nem vált belőle. Az öreg, — illetve most már fiatal ember mit tehetett mást, felnevelte a kis lánykát szép hajadonná.

Ez a legenda. A valóság pedig az, hogy számtalan szív és érrendszeri beteget gyógyítanak Maceszta fürdőben, természetesen szigorú orvosi felügyelet mellett. A monda mégis megfogta csoportunk közép- és annál idősebb tagjait, locsolták is erősen arcukat a csodás vízzel, — nem tudom, volt-e eredménye?

Szocsi szépsége egész egyszerűen lenyűgöző. Eddigi szerény utazásaink során megismert für-

dőhelyek közös jellemvonásai a helykihasználás volt, ami azt jelentette, hogy szálló-szálló mellett épült. Szocsi teljesen más. Minden szálló, üdülő hatalmas parkban, különleges fakkal, növényekkel, szökőkutakkal körülvett külön kis birodalom. A parkokban, botanikus kertekben ilyen tobzódást még nem tapasztaltunk. Szocsiról oldalakat lehetne írni, de erre helyszűke miatt nem térhetek ki bővebben. Talán a híres Arborétum mellett megemlítem azt a kisebb parkot, melyben az úrhajósok ültettek egy-egy mangolia-fát sikeres hazaérkezésük után. Megható Gagarin fája, amely mindközött a legnagyobb; hiszen ő volt az első űrrepülő. Csak Gagarin nem él már...

Kirándulásaink ezen kívül már Gruzia, pontosabban — Abházia nevezetességeinek megismerését szolgálták. Mi ugyanis Abháziában, Grúziának egyik kicsiny, autonóm köztársaságában vagyunk. Abházia, — névadóinak hite szerint a „lélek országa”, — a valóságban azonban inkább a bérceké: területének kétharmada hegy. A Szovjetunióban itt él a legtöbb 100 éven felüli ember. Abházia egyik nevezetessége a 100 éven felüliek táncegyüttese. Abházia hegyei, sűrű erdőkkel, festői völgyeikkel, vad folyóikkal egészen a tengerpartig húzódnak. Az éghajlat szubtrópusi és itt van a Szovjetunió európai területének legmelegebb klímájú pontja: Gagra.

Ide is ellátogatunk. Picundrától mindössze 26 km-nyire fekszik, nagyon szép, régi, patinás fürdőhely. Csodálatos úton

robogunk a Kaukázus lábainál, olyan növények között, amilyeneket még sohasem láttunk. A pálmáson ismeretlen fák sűrűsödnek, vezetőnk világosít fel, hogy eukaliptuszok között járunk. A levegő csupa virágillat, csupa fűszerillat a 3 kilométer hosszú úton, ahol végigsétálunk. A pálmafák hajlonganak és a kertekben érik a füge.

Legszebb élményünk mégis a Rica-tóhoz tett autóbusz kirándulás volt. A tó 1000 m magasan fekszik, mélyen a hegyek között. Ez a különös, hideg, de mégis mosolygó smaragzöld tó a Kaukázus egyik ékessége. Utunk egészen valószerűtlen vidéken keresztül vezet. A Bzipi folyó völgyében, erdők és sziklák között, vad vízesésektől kísérve. Ez az út a Jupsarai szorosban válik félelmetes szépségűvé: olyan szirtfalak között áll meg velünk az autóbusz, melyek szinte összeérnek. Kopár, függőleges sziklafalak, növényzet nélkül. Fejünk felett az égboltból csak egy tenyérnyi látszik, borzongatóan hűvös van s lent az autóbusz mellett puszpáng-bokrok kapaszkodnak kétségbeesetten a sziklás talajba.

A Rica-tónak is van története, útközben kedves vezetőnk ezt is elmeséli. Fent a hegyek között élt egy gyönyörű leányzó, kit Ricának neveztek, a bátyjával, Acetukóval. Egy napon Acetukó a hegyek között járt, hogy vadászsákmányával hűgát megörvendeztesse. A szép Rica egyedül tevékenykedett kis tanyájukon. Észrevette ezt két gonosz rabló: Géga és Jupsara és elhatározták, hogy elra-

bolják a leányt. Meg is támadták a kis tanyát, de Rica kétségbeesett sikoltására Acekutó hazasietett. Mikor Géga és Jupsara látták, hogy a lányt már nem tudják magukkal vinni, megölték, s elmenekültek. A haragos Acekutó, mikor meglátta hűga holttestét, bánatában nagy sziklahegygé változott. Most is látszik, amint a tó fölé magasodva lenéz a zöld víztükrre. De Géga és Jupsara sem menekültek meg, ijedt futásuk közben patakká, majd folyóvá változtak és most ott zúgnak le a sziklák között jajgatva, sziklától-sziklához ütődve az Idők végtelenségéig.

A Rica tó tükörsima vizén motorcsónak repít körül bennünket, — kicsit szédülünk, ha arra gondolunk, hogy a tó mélysége 116 m. A régi favázas vendéglőbe is bemegyünk, valami kis innivaló jó lenne, mert a szédítő úttól nagyon megszomjajztunk. Először semmi sincs, azután valahogyan kiderül, hogy Budapestről jöttünk, s egyszerre csak megjelenik egy pincér és széles mosollyal elének tesz egy üveg rubinszínű, grúziai bort és — öten vagyunk — öt különleges süteményfélét s azt mondja: souvenir. Már mint hogy emlék, ajándék. Ötöle. Nekünk Budapestieknek. Persze kínáljuk erősen magyar cigarettával és beszélgetünk kézzel-lábbal. Hát ilyen is van...

Üdülésünk utolsó előtti napján nézzük meg Abházia fővárosát: Szuhumit. Picundától déli irányba indulunk autóbusszal és a tengerparton kanyargó, hegyen fel és le hullámzó úton szaladunk. Ennek

az útnak irodalmi nevezetessége van: itt dolgozott az útépítőkkel egysorban Gorkij, s ezt az élményét az „Éhes út” c. novellájában örökíti meg.

Az abház főváros két és fél-ezer éves múltra tekinthet vissza. Ie. az 5—6. században a görögök alapították és már akkor a Fekete tenger egyik fontos kikötője volt. Szokatlanul erős és száraz napsütésben érkezünk. A hegyen épült tévé-toronyhoz is felvisznek, — mondják — fentről gyönyörű a kilátás. Csakugyan az. Olyan nagy a meleg, hogy egy sötétzöld fenyő árnyékában keresünk menedéket és azon tűnődöm; hogyan élnek meg itt a fenyők? Lenn a város és a tenger párás aranyban csillog.

Azután megnézzük a híres botanikus kertjét; kísérleti majomtenyésztő telepét a hegyoldalman, hol 2000 majom él természetes környezetben, hiszen a szabadban álló ketrecekre a pálmafák borítanak árnyékot. Ebben a tudományos intézetben 500 ember dolgozik és keresi 11 féle betegség megelőzésére és leküzdésére a megoldást.

De leginkább a város különleges hangulatát szeretném felidézni úgy, ahogyan reánk első benyomásként hatott. A legérdekesebb talán az erősen keleties jelleg, — mi a törököket képzeljük ilyenformának — amely sok épületen is felfedezhető, de különösen a Rusztavelli-proszpekten épült színházon. Tulajdonképpen grúz nemzeti stílusban épült, hófehér falakkal, háromnegyedíves, rácsdiszítésű kapujával és ablakokkal... Az ezeregyéjszaka meséit juttatják eszünkbe.

Társaink az üzletekben szélednek el. Rubeljeiket Szuhumira tartogatták, gondolván ez város, itt jól lehet majd vásárolni. De itt is ugyanaz van, illetve nincs, mint másutt. Így hát kezdik rubeljeiket kínálgatni. Mi már megvettük ajándéktárgyaikat és magunknak egy igazi grúz népművészeti, fekete, máztalan, de gyönyörűvonalú nagy kancsót, grúz díszítőelemekkel, kávé, teát, kis szőtttest. Már nem kell semmi. Hiszen holnap elhagyjuk a Pontos Euxenioszt...

Búcsúzóul a tengerparti sétányon bolyongunk kicsit. Sajnos nem sokáig, mert indulnunk kell visszafelé.

Szorongatjuk a kis gyökeres pálmacsemetét, melyet a majomkísérleti telep egyik kedves, szőkekontyos, fehérköppenyves orvosnője ázott ki saját kezűleg a pálmafák körül sarjadó kis növényeké közül. (Itthon elültettük és szeretettel gondozzuk).

Rohan velünk az autóbusz Picuna felé. Este csomagolunk, holnap hazautazunk... s mégis... Ott, az autóbusz hintáztatása közben, fáradtan, de világjáró szomjúságunkat kicsit csillapítva nagyon boldogan azt érezzük, hogy nem lehet igazán könyvekből megismerni országot, népet, szokásaikat: találkozni kell velük személyesen, egyi ideig közöttük élni s akkor kerülünk emberközelbe; akkor értjük meg őket és soksmindent igazán.

Lassan sötétedik — már mindnyájan elmélázók és csendesek vagyunk, figyeljük az utat, a hegyek folyton változó

arculatát, s várjuk, hogy néha-néha megcsillanjon felülről a tenger, a Változó világban az örök és változatlan.

Pontosz Euxeniosz! Vendégszerető tenger!

Nagyon szeretnénk visszajönni...

KÁRPÁTI TÜNDE

Egy élet muzsikája

(Doráti Antal könyve. II. VÁNDORÉVEK)

A Zeneakadémia karmesterképző szakának elvégzése után Doráti az Operaházhoz szerződött korrepetitornak. Négy évet töltött a színháznál, olyan volt mint az itatóspapír, olyan minden tapasztalatból, jóból, rosszából egyaránt. Radnai Miklós igazgatása alatt teltek az esztendő, korrepetálással, kíséréssel kereste kenyerét, kíváncsi művészekkel ismerkedett meg, dolgozott együtt. Egészen különleges élmény volt számára találkozása Burián Károlylyal, a kitűnő cseh énekessel, aki ugyanabban az évben halt meg, melyben operai munkája megkezdődött. Halálra itta magát. Mint színpadi jelenség — varázslatos volt. Csúnya, középkorú ember, ivástól szédült arccal, és legjobb esetben kissé tántorgó, bizonytalan léptekkel. Képzelnék el amint ölelkezik az akkori óriáskeblű Brühildák vagy Izoldák valamelyikével. Groteszk és mégis magával ragadta az akkori közönséget, mely az ifjú Trisztánt látta és hallotta tőle. Minden előadás, amelyen játszott, fölért egy rulett játszmaival. Amíg ténylegesen színre nem lépett, senki nem tudta milyen állapotban lesz. Egyik este Lohengrint énekelt, a szokottnál

is bizonytalanabban jött be, csaknem fölborította a hattyúhajót. Utána meglepő biztonsággal lépett ki belőle a túlvilági szépséggel énekelt ariáját. Minden rettenetes gyönyörűséggé változott. Minden rendben! Ámde mit tesz ő? Dala végeztével Burián fölkel a térdelő helyzetéből, majd határozott léptekkel, diadalmasan elindult Elza és Henrik király felé. Mikor elbük ért, megfogta Elza kezét, megcsókolta, lovagiasan összevágta a sarkát, és — Wagner egész háromfelvonásos, lélektanilag kidolgozott erőfeszítését teljesen fölöslegessé téve — hangosan és tisztán hallhatóan bemutatkozott: „LOHENGRIN!”

Sokat tanult Doráti a Budapesti vendégkarmesterek remek példáiból. Itt dirigált Franz Schalk Bécsből (kecskére hasonlított, sokat köhécselt, pálcáját úgy tartotta, mint egy hegedűvonót.) A félelmetes tremoló előtt, mellyel Wagner Bolygó hollandijának nyitánya kezdődik, vékony hangján csak ennyit szolt: „Uraim, a lehető legnagyobb vehemenciával!” Mire pálcáját fölemelte öt centiméterre azután leütött három centiméternyire — és a zenekar megsemmisítő heves-

séggel játszott. Vagy itt járt Erich Kleiber, Berlioz Fantasztikus szimfóniáját vezényelte, melyben hősünk, mint külső karmester, a színpalak mögött a Dies irae harangjait teljesen félreverte. Clemens Krauss is eljött Bécsből, tőle jegyezte meg magának Doráti, hogy minden áldott nap kell komponálnia valamit. Megfordult korrepetitorsága idején Budapesten Richard Strauss — a Rózsavogatot vezényelte, ragyogóan. Igor Strawinsky is eljött, zongoraversenyét játszotta. Állandó vendégkarmesterként Fritz Busch állt az Opera élén, aki Doráti fiatal éveiben a legfontosabb szerepet játszotta. Ragyogó zenész, élénk ember, kiváló karmester volt. Barátságuk a munkakapcsolatból nőtt ki. Egyik vendégszereplése alkalmával tett egy megjegyzést, látogassa meg őt Doráti Drezdában, ha arra jár. A külhoni világ varázslatosnak tűnt az ifjú szemében, ehhez hozzáadódott az egyre jobban romló politikai légkör, Magyarország jobbratolódása, a felismerés, hogy Doráti a „zsidó táborhoz” tartozik, ami hátrányosnak bizonyulhatott. Ezek együttesen képezték annak fő okát, hogy 1925-től mind erősebb lett benne az elhatározás: kitörni ebből a szűk csapdából, amivé szülőhazája változott. Hozzájárult ehhez még veleszületett vándorló kedve s azok a benyomások, melyekre korábbi utazásai során a nagyvilágban szert tett.

Az a vágy, hogy elhagyja Magyarországot, megérett, a kultuszminisztérium ösztöndíjával IRÁNY NYUGAT! —

Drezdába utazott. Fritz Busch segítségével hamarosan talált magának szobát Drezdában, feladata az volt, hogy minden este hallgasson végig egy előadást és segítsen a korrepetitóri munkában. Az énekesek jók voltak, könnyű volt velük dolgozni. Hamarosan „kebelbeli” lett. Azok az évek a bőséges, alapos próbák idői voltak. Akkor azt kérdezték a karmestertől: „Hány próbára van szüksége?” Manapság: „Hány próbával tudja összehozni?”

Buschtól annyit tanult a dirigálásról, amennyit csak egyik ember a másiktól megtanulhat. Ugyanis a vezénylést nem lehet tanítani. Minden ízében gyakorlati tevékenység, melynek minden egyes alkalommal a környezethez kell alkalmazkodnia, mint a hegymászásnak vagy vitorlázásnak. Doráti gyakran játszott is Busch keze alatt a zenekarban. A legfényesebb, amit örökségképpen magával vitt röviden összefoglalható: „... megtanultam, hogy VEZÉNYLÉS KÖZBEN MIT VÁRNAK EL TŐLEM AZOK AKIKET VEZÉNYELENK.”

1929 tavaszán feleségül vette egy sikeres pesti bankár leányát, Kórody Klárit és ifjú hitvesével Münsterbe, Westfália fővárosába utazott az ottani Városi Színház igazgatására. Kortársművek szerepeltek repertoáron: Strawinsky, Hindemith, Weinberger, Ravel, Bartók. Kezdték befutni vendégszereplések Hollandiában, és a nagy német városokban. A harmadik évad után volt bátorsága elszakadni Müntertől. Az egyre jobban fasizálódó Német-

országból Párizs felé vette útját. Doráti hírneve gyorsan terjedt, nemsokára minden idejét korrepetálással töltötte. 1933 őszén két hölgy azzal a meglepő ajánlattal kereste föl, hogy menjen át Angliába és ott vezénylje a Monte Carlói Orosz Balett előadásait. A társulat egy csomó izgatott emberből állott, aki mind egyszerre fecsegett oroszul vagy orosz akcentusú nyelven. Nehéz volt megérteni mit akarnak, de a végén sikerült. Mivel hirtelen utazott Doráti, a zenekari próbát elmulasztotta, meg kellett elégednie egy kissé zavaros magyarázattal, miképpen vezénylje a küszöbön álló esti előadást. Mikor a partitúrába nézett Doráti, rémülten állapította meg, hogy a „Choreartium” c. balett nem más, mint Brahms IV. e-moll szimfóniája. Mit volt mit tenni — a mű, mint koreográfiai költemény kitűnő volt, ámde végig kellett nézni, ahogy rozsdaszín kámzsás apácák hullámzó sora menetel a szimfónia második tételének kezdetére, vagy hogy a Scherzoban rózsaszínű sapkákat viselő magas fiúk ugrálnak mellükre tűzött sárgarépacsomókkal. Ez már a művészeti megerőszkolás legnyilvánvalóbb esete volt. Viszont állandó állásnak kínálkozott a dolog a társulatnál. Ezért elhatározta mesterünk, hogy elkezd javítani a zenei anyagot, a hanyag hangszereléseket. Újra hangszerelte azokat a darabokat, melyre a repertoárnak szüksége volt. Igyekezett meggyőzni a táncosokat tartsák tiszteletben a zenét, amelyre táncolnak, és ne torzítsák el! Felbecsülhetetlen ta-

pasztalatot jelentett az Orosz Balettel eltöltött idő. Turnézott Amerikában, Ausztráliában. 1938-ban Mihail Fokin orosz koreográfus betanításában adták elő Rachmaniov zenekari művére a „Paganini” c. balettet. Témája a nagy hegedűs élete és halála volt. Sydneyben Fokin maga kereste föl Dorátit, hogy instrukciókat adjon. Eljátszotta élénken gesztikulálva, furcsa oroszos angol-ságával a négy képzeletbeli epizódot — a mű tartalmát. Beszámolóját így fejezte be: „...no, és most elmondom magának első ötletemet a balett befejezésére vonatkozólag, hogy jobban megértsen engem! Úgy képzeltem el, hogy mikor Paganyinyi — így mondta — meghal, szeretett hegedűjét keblére ölelve ez a hegedű egyszer csak elkezd nőni, nőni és egyben átlátszóvá válik, úgyhogy mikor a függöny lassan leereszkedik, Paganyinyi a balett utolsó pillanatában a hegedűjében pihen, mint egy üvegkoporsóban. „Doráti nagyot nyelt, és igen kényelmetlenül érezte magát, de Fokin szárnyalt. Elragadtatva folytatta: „Mikor ez eszembe jutott, sírtam. Rög-tön szaladtam a diszlettervezőhöz, mikor elmondtam neki ötletemet, mélyen megindulva azonnal fölrajzolta a jelenet első vázlatát, mihelyt letörölte könnyeit arcáról. Mikor megmutatta nekem a gyorsan elkészült rajzot, igen meglepődtem. De kedves mester — mondtam neki — ez nem hegedű, hanem nagybőgő!” Így történt, hogy Paganinit mégsem a hegedűjében temették el.

Ami Dorátit illette, legfőbb ideje volt, hogy életének ezt a fejezetét lezárja. Tervet szőtt: szervez egy operatársulatot és azzal bejárja Ausztráliát. A történelem közbelépett. 1939 szeptemberében Hitler lerohanta Lengyelországot.

Doráti már 1937-ben folytmodott amerikai állampolgárságért, most végleg döntött, elhagyni Európát és az Egyesült Államokban telepedni meg. New Yorkban mellé szegődött a szerencse, az ABC (American Broadcasting Company) leszerződtette egy sor stúdióhangverseny vezénylésére. Több alkalommal vendégeskedett Yehudi Menuhin házában, jóbarátokra és muzsikustársakra lelt az új hazában. Strawinsky Hegedűversenyének zenéjére La Balustrade címmel balettot mutatott be Doráti Antal. Strawinsky szorgalmasan látogatta a próbákat, maga vezényelte az első előadást. Doráti figyelt, és tisztelettudóan megkérdezte mik a kívánságai a Hegedűversennyel és a Tűzmadárral kap-

csolatban. Hát volt kívánsága, sok. Nagyon türelmesen végigment a partitúrán, minden kis részletet elmagyarázott, és a magyarázatok során megváltoztatta a saját partitúrájában ki-nyomtatott agogikai és dinamikai utasítások háromnegyed részét. Doráti elképedésében elfelejtkezve a jómodorról, kerekperek megkérdezte: „Mrs. Strawinsky, ha így akarja, miért nem így írta le?” Nem sértődött meg. Nagyon kellemesen mégis kissé gögösen azt mondta: „Tudja, akkor még nem tudtam hogyan kell jobban leírni. „Egy riporternek, aki egy új kompozíciójáról beszélgetve megkérdezte: „Mit keres ebben a darabban, Mr. Strawinsky” — azt felelte: „Én nem keresek, én találok.”

Doráti 1944-ben elhagyta a Ballet Theater épületét New Yorkban és ezzel mindenkorra a balett világát. Leveleket írt, sürgönyözött, telefonált, beutazta az országot és szervezte zenekarát — a Dallasi Szimfónikusokat.

(Folytatjuk)

ABLAK

SEGÍTHETEK?

— Jó reggelt, Meyer kisaszszony! — Az üdvözléshez mindig tegyük hozzá a vak ismerősünk nevét is, hogy tudja, hogy neki szoltunk. Ha nem vagyunk biztosak abban, hogy a megszólított azonnal felismert-e bennünket a hangunkról, akkor mondjuk meg a saját nevünket is. Ez kizárja a félreértéseket.

— Schulzééknak szemet hoztak. — Az otthon közvetlen környéke a látássérültnek ismerős. Vannak azonban változások, amelyekre a szomszédunkat figyelmeztetnünk kell. A felbontott aszfalt, egy brikett-halom, szeméttartók, még egy figyelmetlenül otthagytott háromkerekű gyerekbikikli is bal-eseti forrás lehet a számára.

— Vigyázat, három lépcsőfok lefelé! — Lépcsőn sok vak egyedül akar menni a korlátba fogódzva. De ha közben megbotlanak, akkor mondjuk meg nekik a lelépéseket, vagy a lépcső végét.

— Engedje meg, hogy felolvassam az étlapot. — Ennek az ajánlatnak egy vak vendég egészen biztos megörül. Ha az étel már az asztalon van, akkor elég közölni, hogy hogyan van elhelyezve a tányéron. Azt is mutassuk meg, hogy hol van a pohár.

— A cukor most a másik oldalon van, rögtön a gyümölcsíz mellett. — A szokásos bevásárlási helyen a vak lakó jól ismeri magát. Átrendezések miatt azonban a kis bevásárlás is problémát jelenthet számára. Ekkor illő egy barátságos utalás. Az is figyelmesség, ha különleges árukra felhívjuk a figyelmét.

— Levél érkezett, elolvassam? — A magánlevél bizalmas dolog. Először nevezzük meg a feladót. Akkor a vak barát eldönti, hogy felnyissuk-e a borítékot. Ne csak a tartalmat mondjuk el, hanem szó szerint olvassuk fel.

— A kollega is itt dolgozik? — Egy vakot, még ha kísérettel is van, közvetlenül szólítsunk meg. A vaksága ellenére is teljes értékű partner marad.

— Krausné asszony, jöjjön velünk a büfébe! — Egy vak munkatárs eleinte gyakran visszahúzódó, annál is inkább, ha attól fél, hogy korlátai miatt másoknak terhére lehet. Vegyük át tehát a kezdeményezést, erre az új kolléga megkönnyebbül és egy kicsit már

jobban odatartozónak érzi magát. Ki nem örül a jól megérdemelt dicsőretnek? Mégse túlozzuk el, vagy csodáljuk egy vak munkatárs jó teljesítményét, se a hibáját ne mentegessük a látássérülésével. Egyáltalán nem akar kivétel lenni, hanem egyenrangúan akar a közösséghez tartozni.

— Kimegyek egy kicsit. — Tájékoztassuk a vakot, ha kimegyünk a helyiségből, vagy éppen beléptünk oda.

— Pont a 99-es jön. Ezzel akar menni? — A tömegközlekedési eszközökre mindig a vak utas előtt szálljunk fel, vagy szálljunk le onnan. A kezét pedig tegyük rá egy kapaszkodóra. Segítsünk neki, hogy ülőhelyet találjon.

— Átvezethetem az úttesten? — A járdaszélen várakozó vaknak nyújtunk a karunkat. Ne le- és fellépést... Az NDK-ban

is az utcai forgalom egyre nagyobb lesz, egyre több rokkant járókelő használja a sárga karzalagot a három fekete ponttal. Ezt a közlekedésbiztonsági eszköz között minden rokkantnak ajánlják. A vakok az utcai közlekedésben fehér bottal tudják felhívni magukra a figyelmet. A sötétben való jobb felismerhetőség végett a botot el lehet látni fehérén világító festékkel is. A fehérbot már ötven éve elterjedt a vakok körében. A vakvezető kutya a független vak jelképévé vált. A jól kiképzett állatok képesek az akadályokat biztosan elkerülni. Forgalmass úttesten való átkelésnél azonban helyénvaló a segítségnyújtás.

(Az NDK Vakok és Gyengénlátók Szövetségének 1985-ben megjelent propagandaanyagából fordította Pálfi Ferenc.)

Akadály...

A lakótelep előtti téren gyermekek játszottak, labdázta, futkároztak. Az egyik lépcsőház kapuján egy nyúlánk, karsú választékosan öltözött, ápoltságú fiatalasszony lépett ki. Néhány lépést előre téve érte el a jól kitaposott gyalogutat. Lépteit szaporázva igyekezett a közeli élelmiszerboltba. A gyalogút éppen a boltba vezetett.

A fiatalasszonyt nem zavarta, hogy körülötte hancúrozó gyermekek cikáztak.

— Vigyázz, te hülye! — kiáltotta az egyik srác.

— Na, mi van ilyenkor? — szólt vissza gúnyos fintorral a másik srác, aki egy lépésnyire

volt már a fiatalasszonytól. Szerencse, hogy össze nem ütköztek.

A figyelmeztető srác még néhány másodpercig várt, amíg elhaladt a fiatalasszony.

— Vak!... Nem lát! — mondta figyelmeztetőül.

— Az?! — ismételtette kételkedő hangon a figyelmeztetett srác, s a fiatalasszony után bámult vigyorogva.

— Igen! — válaszolta az előbbi. — Én ismerem. Egy lépcsőházban lakunk. Egy kislánya és egy kisfia van, s Zsuzsának hívják — tette hozzá nagy komolyan.

— Az?! — Nem lát?! — is-

méltelgette a figyelmeztetett —, hisz úgy rakja a virgácsait, mint én vagy te.

— Akkor miért nincs nála a fehér bot, ha nem lát? — tette hozzá rideg modorsággal.

— Pedig elhiheted — érvelt a jószándékú, kedves fiú.

— Hát, én nem hiszem!! — erősködött a rosszindulatú. — Majd valamit elébe teszünk, ha jön visszafelé — indítványozta gonoszkodó mosoly kíséretében.

— Majd én hozok egy üres dobozt! — rikkantotta egy harmadik játszótéri fiú, aki menten indult is a jelzett dobozért a lakótelep másik lépcsőházába, ahol lakott.

— Ne, srácok! Ne!... — intette le őket a figyelmeztető srác — még tréfának is rossz és kellemetlen — tette hozzá megrökönyödve.

— Na, nézzétek csak a szelíd lelkű bárányt...! mutatott a rosszindulatú srác a figyelmeztetőre, s hahotázva körülhordozta tekintetét a többiekén...

— Nem! — Én nem akarom, hogy ezt tegyétek vele...! — mondta határozottan a Zsuzsával egy lépcsőházban lakó fiú. — Ha megtudná, nagyon megharagudna rám, — no, meg rátok is — vetette oda kemény követelőzéssel a többiek felé.

— Ne félj, apuskám! Attól még nem töri össze magát a Zsuzsád, ha ennek az üres doboznak nekimegy — adta a lovat a többiek alá vigyorogva a gonoszkodó. — Legfeljebb, ha majd elesik, felsegítjük! — tette hozzá nagy röhögve.

E szónoklatot és szópárbajt általános hahota követte. Már folytatták is a játékot.

— Jön a csaj! — rikkantotta

el magát az egyik srác fojtott hangon.

Minden fej abba az irányba fordult, amerről Zsuzsa közeledett, mindkét kezében csomaggal. A hangadó srác felkapta az elkészített, üres dobozt, s arra a gyalogútra helyezte, melyen Zsuzsa közelített a boltból jövet. A többi játszótéri suhanc hol egymásra, hol a közeledő Zsuzsára tekintgetve megközelítette a hecc tárgyát, a dobozt, majd lélegzetvisszafojtva lesték, várták s figyelték a fejleményeket.

Zsuzsa pedig magabiztos lépetekkel közeledett — mit sem sejtve — az elébe tett akadály felé.

— Bumm!... Bumm! — verték vissza a falak, ahogy Zsuzsa belebotlott az eléje helyezett dobozba. A következő pillanatban előrebukott. Mindkét kezében levő csomag tartalma a földre esve szétgurult. Elsőnek a vele egy lépcsőházban lakó srác futott oda hozzá, s megilletődött hangon kérdezte tőle:

— Megütötted magad?

— Nem! — Nem! — válaszolta Zsuzsa kényszeredett mosollyal. — Csak a csomagom... Ha segítenél... — tette hozzá.

S a srác szolgálatkészen segített összeszedni a csomag szétgurult tartalmát. A grund bátor hősei némi büntudattal, restellkedve odaódalgottak a baleset színhelyéhez, és némi megilletődöttséggel adogatták Zsuzsa kezébe a szétgurult dolgokat.

— Ugye, most haragszol? — kérdezte az elsőként odaérkező srác bűnbánó hangon... Ami-

kor már minden visszakerült a helyére, akkor szólalt meg csak Zsuzsa:

— Nem haragszom! — s enyhe mosoly lepte el ajka szegletét.

— Tényleg nem haragszol? — ismételte a kérdést újra a kérdező.

— Nem! Nem! Igazán nem haragszom — ismételte a választ a kárvallott. — Ha akarjátok, lejövök közétek játszani. Csak ezt a cuccot fölviszem — tette hozzá határozott hangon, s már indult is hazafelé. Néhány perc múlva a gyermekek gyűrűjében találta magát Zsuzsa, amint visszaérkezett a lakótelep előtti térre.

— Na, mit játszottok srácok? — tette fel a kérdést a felbukatott.

— Szembekötösdit! — rikkantotta el magát az akadályt gördítő srác.

— Akkor te lesz a hunyó, kiszámoló nélkül — mutattak rá a többiek kórusban.

Menten előkerült egy tiszta zsebkendő, s máris bekötötték szemét a delikvensnek. A többiek 8—10 méternyire állták körbe. A bekötött szeműt kétszer megforgatták a saját tengelye körül. Majd a háta mögötti megszólalt:

— Keress meg!

A többiek együtt, csendben várták a fejleményt. A hunyó néhány tétova lépést téve előre, kezével hadonászva kereste, hogy kit talál meg. Hol jobbra, hol balra lépkedett, de senkit nem talált. Egyszer csak remegni kezdett, majd zokogásban tört ki:

— Nem csinálom tovább! — ismételte.

Zsuzsa sajnálta meg, s oldotta le a hunyó szeméről a kendőt, s finom szavakkal vigasztalta:

— Na, most már semmi baj! Ne sírj! — Majd megsimogatta a srác fejét, gyengéden homlokon csókolta, s szelíden mondogatta:

— Látod, milyen rossz annak, aki nem lát?! De te most már ismét látsz! Sebj! De az én szememről — sajnos — nem lehet eltávolítani... — Itt Zsuzsa egy kis szünetet tartva folytatta:

— Mégis meg kell állni a he-

lyünket. Így kell élni, járni és dolgozni...

— Nagyon szégyellem magam! Bocsáss meg! — mondta a hunyó lehajtott fővel.

— Nem haragszom!... Ismételtette Zsuzsa, s nyomatékkal újabb puszit nyomott a megjuhászodott hunyó homlokára.

Azóta ez a sárc, ha meglátja — bárhol — Zsuzsát, odaszalad hozzá, s illedelmesen megkérdezi tőle:

— Miben segíthetek?

*Szabó István és Rácz Sándor
Makó*

Epizódok a lengyel vakok életéből

Masszöriskola Krakkóban

Jelenleg mintegy 800 vak úzi a masször szakmát a Lengyel Népköztársaságban. A többség a képzést ehhez Krakkóban kapta. Közülük sokan gyültek össze 1983 novemberében az iskola harmincéves jubileumán.

Ezen vakintézménynek a létrehozásához a kezdeményezést 1953-ban a lengyel vakok szövetségének funkcionáriusai ragadták magukhoz, elsősorban Jan Silhan százados, Wladyslaw Poleski és Maria Urban, aki később ennek első igazgatója is lett. A foglalkozásokat különböző területekről jött ismert szakemberek vezetik. A jelölteknek érettségi bizonyítvánnyal kell rendelkezniük és felvételi vizsgát kell tenniük; ekkor bizottság vizsgálja mind az iskolában szerzett ismereteket, mind a pályára való általános alkalmasságot. A még mindig nehéz helyiségproblémák miatt az iskola nem tud felvenni min-

den jelentkezőt, akik szívesen választanák ezt a foglalkozást.

A legtöbb hallgató internátusban lakik. Nagyszámú látó nevelő dolgozik a fiatalokkal, a szakmát azonban vakok oktatják. Nemrégén vettek fel az oktatási programba egy rehabilitációs táborban való részvételt. Ennek a költségeit a Lengyel Vakok Szövetsége viseli. A végzeteket rendelőintézetekben, kórházakban és szanatóriumokban helyezik el.

Vak énekes

A múlt évben ünnepelte a híres bariton, Ryszard Gruszczyński ötvenéves művészi jubileumát. 1933 tavaszán debütált a lengyel rádió egyik koncertjén Krakkóban. Azóta élete úgy folyt, mint egy nem mindennapi történet. Noha számtalan akadályt kellett legyűrníe, mégis olyan sikereket ért el, amelyek csak kevés mű-

vésznek adatnak meg. Hangja nemcsak Lengyelországban volt ismert, hanem messze az országhatáron túl is. 1946-ban Ryszard Gruszczyński az USA-ba utazott és részt vett egy ENSZ-küldötteknek rendezett hangversenyen. Ugyanebben az időben a Paramount cég filmet forgatott „Dal a sötétben” címmel. Abban Gruszczyński is közreműködött. Később olyan híres énekesekkel együtt lépett fel, mint Beniamino Gigli.

Ryszard Gruszczyński húsz évig volt a Varsói Filharmónia szólistája. Több mint ezer koncertet adott.

Az énekes 1910-ben született. Fiatal korában a Varsói Festészeti, Szobrászati és Diszítőművészeti Iskola tanulója volt. Tizennyolcéves korában betegség következtében vesztette el szeme világát. Megvakulása után a laski vakok intézetében kitanulta a kötélverő és kefékötő mesterséget. Akkoriban hallotta az ismert lvovi énekest, Witold Fedoroviczt, aki élete vége felé vakult meg. Hangja elbűvölte Gruszczyńskit. Ő maga is tanulni kezdett a konzervatóriumban és már egyévvél később adta első rádióhangversenyét.

Ryszard Gruszczyńskinak átfogó repertorárja van. Énekel ariákat, dalokat és népdalokat. Ötvenéves művészi jubileumát Lengyelországban megünnepelték. Sok folyóirat közölt róla tájékoztatót, interjút és hírt. Varsóban ünnepi hangversenyt rendeztek a jubilánssal és más híres művészek fellépésével.

(Megjelent a Gegenwart 1985. februári számában. Fordította Pálfi Ferenc.)

BACSIK LÁSZLÓ

Magnósoknak - magnóról

A mély hangokat sugárzó hangszóródoboz-kialakítások ismertetése során legutóbb olyan változatról esett szó, amelynél az előlapra egy nyílást vágtak és ezzel megszüntették a doboz zártóságát. Így a dobozba zárt levegő nem csillapíthatja minden frekvencián a hangszórót, megnövekszik a hangereje. A csillapítás helyét, tehát frekvenciáját a nyílás nagyságával lehet meghatározni, ezt viszont a dobozméretek és a hangszóró átviteli tulajdonságainak egybevetésével kell méretezni. Ha ez sikerül, a hangsugárzás határfoka is megnövekszik és a hangszórót sem engedi irreálisan működni annak rezonanciafrekvenciáján. A helyes méretezés feltétele a hangszóró tulajdonságainak pontos ismerete, amelynek felvételéhez, méréséhez bizony nem akármilyen műszaki berendezések és műszerek, valamint feltételek szükségesek. Ha pedig a hangszóró elromlik, a dobozt alighanem kidobhatjuk, mert pontosan megegyező tulajdonságú cseredarabot nehéz találni, illetve gyártani.

Ez a megoldás tehát a kapott eredményt költséges, bonyolult előfeltételekhez köti, amely csak egyedi esetekben célravezető. Ha a zárt doboz megnyitásával kívánunk hatásfokot növelni, az egyik megoldás az, hogy a működő hangszóróval megegyező méretű nyílást vágunk és abban helyezünk el egy másik hangszórót, amelyet

elektromosan nem kötünk be. Így az csak lezárja a nyílást a membránjával, amely mint tudjuk, rugalmas felfüggesztésű. Ennél a kialakításnál a nyílás nagysága nem átvitelt befolyásoló tényező, mivel abban nem az áramló levegő tömege, hanem a passzív hangszóró rugalmassága érvényesül. A doboz igazában zárt marad, de általános csillapító hatása csökken. A hangereje megnövekszik és átvitele a mély hangok irányában bővül. Valószínű, ha különleges, nagy engedékenységgű

hangszóró és ehhez való, méretezett doboz alkot mélysugárzót, ez a megoldás nem alkalmazható, mert bár az előbb elmondott javulásokat tapasztalhatjuk, nagyobb kivezérlésnél a gyengített csillapítású doboz nem korlátozza a membrán kitéréseit és az tönkremehet, de legalább is torzít. Ezt figyelembe véve, ha ilyen hangsugárzót állítunk össze, a működő hangszórót ne vezéreljük a ráírt teljesítménnyel, csak annak töredékével (vagyis csak kisebb teljesítményű erősítőhöz csatlakoztassuk). A passzív, csak nyílászáró hangszóró lehet működésképtelen is, csak a membránjának kell zörgésmentesen, de rugalmasan mozognia.

Összefoglaló a magyar-osztrák atlétikai versenyről

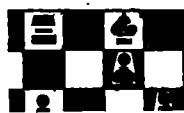
Atlétikai szakosztályunk tagjai részére nemzetközi találkozót szervezett, hogy az Európa-bajnokságra minél jobban felkészíthesse versenyzőit.

Péczka János fogadta 9-én este az osztrák csapat tagjait, rögtön szálláshelyükre kísérte őket. Másnap találkoztunk velük és Borbély Lajossal a Vassas pasaréti pályáján, ahol jól előkészített pálya és 16 versenybíró várt bennünket.

A verseny programját egyeztetettük, majd rövid megnyitó beszéd és zászlócsere után bemelegítés és a 100 m-es síkfutás következett. „B” kategóri-

ban Oláh és Csák szerzett 8 pontot kettős győzelemmel; az „A”-ban Szabó András győzött Németh Laci harmadik lett. Ez 7 pont. Nőknél az Európa-bajnokságon is jól futó Kriegl győzött, de az újonc Halmi csak 1 tized mp-cel lemaradva új magyar csúccsal második lett, Némethné 3. (5—5 pont). Az „A” csapatban Dombi jobb karján gipszkötéssel is rajthoz állt, Révéné a szokáson közepeesen jó futásával 4 pontot hozott, Heger és Maxwald 6-ot.

Magasugrásban Oláh József egyedül állt rajthoz és 165 cm-t átugorva hozta az 5 pontot.

Tóthné és Halmi 105 cm-t ugrott át, 8 pontot szerezve.

Ezután a súlylökés következett: „B” férfiaknál Czuth Gábor 10,61 m-es lökessel nyert, Mayr Karl 9,51 m-rel második, s a németországi úton szerzett sérüléséből épp hogy felépült Nagy Dénes 8,69 m-rel harmadik lett: 7 pont. „A” kategóriában Tóth Péter nyert 10,31-gyel, Hegedűs második 9,49-cel, Wurnig 8,48-cal harmadik lett. Nőknél Révne és Dombi ellenfél nélkül szerzett 8 pontot. Dombi bal kézzel lökte el a súlyt. Míg „B” csapatban Tóthné és Némethné közé ékelődött 7,36-os lökésével Hönisch: 7 pont.

A gerelyhajítást végre mind a nyolc férfi elkezdte és izgalmas versenyben egymást sorozatonként túldobálva született meg a végeredmény: „A” kategóriában győzött Schwärzler Paul 33,26 m-rel, Hegedűs 27,22 m-rel második, Kühne 22,60-nal harmadik, Tóth Péter negyedik. „B” Czuth Gábor 38,76 m-rel győzött és Csák József lett a második 35,20-szal, 2 cm-rel előzve meg a harmadik helyezett Mayr Karl, Schöffmann lett a negyedik.

Déli 1 órakor kezdődött az 1500 m-es síkfutás a férfiak részére. Ez nekünk a pentathlonban résztvevők részére volt fontos. Az osztrákok pedig egy nőt is indítottak, aki később az EB-n futatta ezt a távot. Az egész mezőny egyszerre rajtolt el az „A” csoportbeliek vezető futójával. Obkircher Hans hamarosan az élre állt és különleges kapkodó lábmozgással frissen rőtta a köröket, 4,27.6

mp-et futva győzött. Az EB-ig még sokat javult, ott az előfutamban 4,13.14 mp-re, a döntőben 4 perc 11,23-ra javította meg a világcsúcsot. Itt Pazinczár és Csák külön versenyt futva azonos idővel 4,47.6-tal ért célba, Motz Christian 5,16-t futott. Utána ért célba 5,32.7-tel Németh, majd 6,05.3-mal Heger Margarith és a versenyt becsülettel végigfutó Szabó András 6,11.7 perccel.

Másnap a nők távolugrással, a férfiak diszkoszvetéssel kezdték a versenyt. Utána következett a férfi távolugrás és a női diszkosz és a férfi hármasugrás és az 5000 m-es síkfutás.

Az eredmények: Nőknél „A” kategóriában Révne mindkét számot nyerte Heger Margaret előtt, a diszkoszvetést 4 cm-rel (vagyis 17,36 m-t dobva), a távolugrást 3 cm-rel, azaz 3,48 m-t ugorva, ebben a számban Maxwald 3,15-t Dombi 3,01-t ugrott. A „B” csoportban a diszkoszvetést Hönisch Renata nyerte 26,22-vel, Tóthné 23,10-zel második, Némethné 3. Távolugrásban Kriegl 4,66 m-t, új osztrák csúcsot ugrott, Halmi 3,92-es sorozattal második, Hönisch 3,78-cval harmadik, Némethné 3,66-tal negyedik lett.

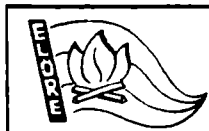
Férfi diszkoszvetés: „A” Hegedűs Béla 29,92-vel nyert, Wurnig 29,18-cal második, Tóth Péter 22-vel, Kühne 21 m-rel szerzett pontot.

„B” Mayr Karl túldobta Czuthot félméterrel, 30,66-tal nyert, Gábor 30,18-at, Csák 24,74-et, Schöffmann 24,44-et dobott. Távolugrásban Oláh József 6,07 m-es ugrással nyert,

Motz legnagyobb ugrása 5,25, Pazinczáré 4,96 lett. „A” kategóriában Németh Laci és Szabó Bandi legyőzte az osztrák kettőst 4,78 és 4,70 ugrásaikkal, Schwärzler 456, Kühne 426 cm-t ugrott. Hármasugrásban a magyaroknak nem volt ellenfele, az osztrákok nem álltak rajthoz. Oláh 12,14-et ugrott. Ellenfél nélkül nem tud igazán nagyot ugrani! Nem megy. Németh Laci viszont élete legjobbját produkálta 7,94-et helyből és ősz szakosztályvezetőnk is felbuzdulva, 6,90-et ugrott, szinte edzési körülmények között a jó meleg délidőben.

Ekkor került sor a két EB-re készülő atléta, Obkircher és Pazinczár Attila 5000 m-es síkfutására, melynek során az egyéni stílusú osztrák versenyző leköörözte ugyan Attilát, aki első éves versenyző lévén becsülettel futotta a maga iramát és 20 perc 00.6 mp-cel megdöntve Voján csúcsát, új magyar csúcsot futott. Obkircher 17 perc 03.2-es ideje még egy egész perccel javult az EB-re, 16,04-el harmadik lett. Ott a győztes franciák, Collet 15,53.10 és Pavon 15,57.16-tal egymást segítve új világcsúcsot futottak egymással. Így segítik egymást nálunk is az edzéseken. Csák Némethet és Németh Halmit gyorsította fel.

A pontverseny így kissé irreális volt, hiszen voltak a kiírt versenyszámok között olyanok, melyeken osztrák versenyzők nem álltak rajthoz, ezért pl. a 400 m-es síkfutást csak versenyen kívül rendeztük. Első nap a magyarok 94, az oszt-

Mindenki nyelvén

rákok 40 pontot szereztek, második nap mi 63-at, ők 41-et. Mi nyertük hát a pontversenyt 154:81 arányban.

Az igazi nyereség maga a verseny volt és a jó versenyrendezés és a pályaelőkészítés nyomán fakadtak új magyar és osztrák csúcsok, melyek a következők:

Hönisch Renáta, diszkoszvetés 26,22 m; Mayr Garl, diszkoszvetés 30,66 m; Kriegl Mária, távolugrás 4,66 m; Mayr Karl, gerelyhajítás 35,18 m.

Magyar csúcsok: Halmi Aranka, 100 m futás 14,80 mp; Halmi Aranka, 400 m síkfutás 72,20 mp; Németh László, helyből 3-as 7,94 m; Pazinczár Attila, 5000 m futás 20,00.6 perc; és az osztrák Obkircher Hans, 5000 m futás 17,03.2 perc.

Jó előkészület volt ez a verseny az EB-re, meleg barátság alakult ki a versenyzők és edzők között, mindenki megelégedett, sőt, mint a búcsúebéden kiderült, boldog volt az elért sikerek és élmények birtokában. Még sok ilyen jó versenyt kívánunk szakosztályunk minden tagjának és kérjük a vezetőket, hogy időt, pénzt és főleg fáradságot nem kímélve folytassák ezt az utat; még sok jó versenyre kísérjék a szakosztályok versenyzőit és ami számukra nehezebb, még sok hazai versenyen lássák vendégül külföldi sorstársainkat.

Dosek Lajosné
edző

Egy ideje a Magyar Rádió idegen nyelvű műsorai között újszerű adás hallható a harmadik műsorban: az „Eszperantó híradó”. Az eszperantó senkinek sem anyanyelve, de mindenki sokkal könnyebben elsajátíthatja, mint bármelyik más idegen nyelvet.

A Vakok Általános Iskolájában két éve újra működik eszperantó szakkör. Jelenleg két csoport létezik, a diákok különböző életkorának megfelelően.

A szakköri órák szokásos rendjét minden évben kellemesen színesíti a felnőttek Belhoro eszperantó csoportjának látogatása. Ilyenkor beszélgetés formájában gyakoroljuk a nyelvet, s próbára tesszük nyelvtudásunkat. Az első látogatáskor még mindenki nagyon megilletődött, amint a vendégek közül valaki egy kis eszperantistához fordulva megkérdezte: „Kie estas via nomo?” Legutóbb már minden gyerek el tudta mondani magáról a legfontosabb tudnivalókat, természetesen eszperantó nyelven. A múlt tanév májusában még ennél is nagyobb élményben volt részünk. A Béke Hete alkalmából eszperantó békenagygyűlést rendeztek a kőbányai művelődési otthonban, ahol iskolánk eszperantó szakkörének tagjai is részt vettek. A zsúfolásig megtelt hatalmas teremben mindenki eszperantóul beszélt. A résztvevők között Magyarországon tanuló külföldi diákok is voltak. A program megkezdése előtt na-

gyon érdekes volt ebben a furcsa hangzavarban fülelni. Nagy örömet okozott minden elcsípett mondatfoszlány vagy kifejezés, amit megértettünk.

Természetesen a műsor is eszperantó nyelven folyt. Hallottunk szavakat és jelenegeteket, de talán a legérdekesebb az volt, amikor egy idős vasutas mesélt életéről, élményeiről. Elmondta többek között, hogy amikor Leningrádban járt, a város forgatagában megszólította valaki eszperantóul, (hiszen látta a vasutas bácsin az eszperantisták nemzetközi jelvényét, a zöld csillagot), és egy svájci eszperantista címét kérdezte tőle, akit a mi barátunk véletlenül jól ismert, és így meg tudta adni a kért tájékoztatást. Milyen kicsi a világ!

Minden széken egy papirost találtunk, amelyen az eszperantó Himnusz és a „Quntanamera” című dal szövege és kottája volt olvasható. Nagyon hangulatos volt, amikor az összejövetel végén mindenki kezébe vette a lapot, és közösen elénekeltük az ismert kubai dalt. A hangulatot még fokozta, hogy a dalhoz egy dél-amerikai diák erősítőn keresztül gitárkíséretet játszott. Örömteli szívvel tértünk haza a művelődési házból. Tanulságos volt számunkra hallani, hogy ezen a nyelven milyen szépen, folyamatosan és tartalmasan lehet beszélni. Nagyon szeretnénk, ha minél többször részese lehetnénk hasonló élményekben.

Magyar Csaba

Történelmi vetélkedő

III. forduló

Mikor voltak az alábbi történelmi események? (Év, hó, ahol lehet, nap) megjelölést kérünk:

1. Németország megtámadja a Szovjetuniót.
2. Magyarország megtámadja a Szovjetuniót.
3. Nagy háborúellenes tüntetés a Petőfi szobornál.
4. Teheráni konferencia.
5. A német fasiszták megszállják Magyarországot.
6. Szálasi-puccs.
7. Az ideiglenes nemzetgyűlés megalakulása.
8. Jaltai konferencia.
9. Pest és Buda felszabadítása.
10. A földosztás törvénybe iktatása Magyarországon.
11. Az ENSZ megalakulása.
12. A potsdami konferencia.
13. Az új forint kibocsátása.
14. A KGST megalakulása.

15. A Magyar Népköztársaság Alkotmányának törvénybe iktatása.
16. A Magyar Szocialista Munkás Párt megalakulása.

IV. forduló

Kik írták az alábbi regényeket és milyen történelmi eseményeket dolgoznak fel?

Rövid, egy-két mondatban kérjük a válaszokat:

1. Honfoglalás.
2. Zöld-ár.
3. Requiem egy hadseregért.
4. Az úton végig kell menni.
5. A Berchtesgadener sásfészek-től a Berlini bunkerig
6. Rjukani szurdok.
7. Romeó, Júlia és a Sötétség.

Kérjük kedves versenyzőinket, hogy megfejtésüket továbbra is a VGYOSZ Braille-könyvtárának címére szíveskedjenek beküldeni.

Tóth Mária
Braille-könyvtáros

FELHÍVÁS

Szövetségünk budapesti székházában postai telefonalközpont-kezelői tanfolyamot indítunk.

Jelentkezni lehet a budapesti és Pest megyei szervezet irodájában levélben, telefonon vagy személyesen.

Cím: Budapest XIV., Május 1. út 47. 1146.

HIRDETÉSEK

26 éves, csupán fényt látó, féloldali mozgássérült lány vagyok. Szívesen leveleznék hasonló fiatalokkal. Címem: Kovács Judit, Szeged, Lenin krt. 20. 6720.

Eladó egy négysávós Tesla sztereó orsós magnó és egy Picht írógép (mindkettő új állapotú). Érdeklődni lehet 8—20 óráig a 201-964-es telefonon.

A VAKOK ÉS GYENGÉNLATÓK ORSZÁGOS SZÖVETSEGE NEK

FOLYÓIRATA

FŐSZERKESZTŐ: DR. JÁKSÓ LÁSZLÓ

FELELŐS KIADÓ: DR. BÓDI ISTVÁN FŐTITKÁR

SZERKESZTŐ: BARNA ZOLTÁN

MŰSZAKI SZERKESZTŐ: ORBÁN JÓZSEF

FOTÓ: HOLLÓSY ZOLTÁN

KIADÓHIVATAL: BUDAPEST XIV., MÁJUS 1. ÚT 47. TEL.: 210-440

50 5523 Pátria Nyomda — Felelős vezető: Vass Sándor vezérigazgató

0209-6785

Tartalom :

A Vakok Világa c. folyóirat állandó rovatvezetőinek neve, a rovatok címe:

Dénes József: Sport rovat

Dr. Falvai Ferenc: Jogi rovat

Barna Zoltán: Zenei rovat

Gerdelics Ferenc: Közlekedési rovat

Seres Gáborné: Kulturális rovat

Kuminka Györgyné: Úttörő rovat

Seres Gáborné: Női rovat

Dr. Jáksó László: Politikai rovat

Kiss János: Egészségügyi rovat

<i>Lak István:</i>	ELNÖKSÉGI ÜLÉS	1
<i>Daru Gerőné:</i>	EGY KETTŐS ÉVFORDULÓ ALKALMÁBÓL	2
	MEGYEI SZERVEZETEINK ÉLETÉBŐL	4
<i>Aszódi László Antal:</i>	ÉLETEM ÉRTELME	5
<i>Takács István:</i>	A ZARKAHÁZI KASTÉLY ÉS KÖRNYEZETÉNEK	
	RÖVID TÖRTÉNETE	7
<i>Bartha Zsuzsanna:</i>	EGYÜTT KÖNNYEBB	11
<i>Szegedi István</i>		
<i>Vasteleki Péter:</i>	ÁLDOZATKÉSZSÉGBŐL JELES	12
<i>Dr. Falvai Ferenc:</i>	A MUNKAKERÜLÉS ÉS A SZIGORÍTOTT	
	JAVÍTÓ-NEVELŐ MUNKA	13
<i>Kiss János:</i>	A MAGAS VÉRNYOMÁS	14
	VAK KÖLTŐK VERSEI	16
<i>Rácz Lilla:</i>	PONTOSZ EUXENIOSZ, A „VENDÉGSZERETŐ	
	TENGER”	17
<i>Kárpáti Tünde:</i>	EGY ÉLET MUZSIKÁJA	22
	SEGÍTHETEK?	24
	AKADÁLY	25
	EPIZÓDOK A LENGYEL VAKOK ÉLETÉBŐL	27
	MAGNÓSOKNAK MAGNÓRÓL	28
	ÖSSZEFOGLALÓ A MAGYAR—OSZTRÁK	
	ATLÉTIKAI VERSENYRŐL	28
<i>Magyar Csaba:</i>	MINDENKI NYELVÉN	30
	TÖRTÉNELMI VETÉLKEDŐ	30
	HIRDETÉS	31

